СОНЦА:
Усход, заход, даўжыня дня:
Мінск — 6.18, 18.18, 12.00;
Віцебск — 6.08, 18.08, 12.00;
Магілёў — 6.07, 18.07, 12.00;
Гомель — 6.02, 18.06, 12.04;
Гродна — 6.31, 18.35, 12.04;
Брэст — 6.34, 18.34, 12.00.

МЕСЯЦ:
Поўня 18 сакавіка.

ІМЯНІНЫ
Фёдара, Давіда, Канстанціна, Адрыяна, Марка, Ірыды; Эдварда.

ЗВЯЗДА

● выдаецца са жніўня 1917 г. ● БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА ● цана 50 кап.

18 САКАВІКА 1992 г.
серада, № 56 (21834)

РОЗГАЛАС

ШТО ВАС ХВАЛЮЕ СЁННЯ?

Такое пытанне наш уласны карэспандэнт па Гомельскай вобласці задаў людзям рознага ўзросту і рознага роду заняткаў. І ўсе яны пацікавіліся, чаму замест слова «трывожыць» ён ужыў слова «хвалюе». Такім чынам, што найбольш трывожыць сёння людзей?

Галоўны інжынер вытворчага кандытарскага аб'яднання «Спартак» Генадзь СТАРОЎ: Развал эканамічных сувязей паміж былымі рэспублікамі Саюза. Шчыра кажучы, аптыміст па натуры, я вельмі засмучаны гэтым. Не разумею, чаму кожная дзяржава СНД імкнецца рабіць на шкоду іншым, а ў канчатковым выніку і сабе. Дзе тыя разумныя палітыкі і эканамісты, вучоныя і практыкі, якія павінны былі прадбачыць далёка ідучыя вынікі той перабудовы, якая ўзяла свой пачатак у 1985 годзе?

Мяне трывожыць будучыня нашага прадпрыемства. З-за страшэннай ліхаманкі ў пастаўцы сыравіны мы намнога скарацілі вытворчасць. Адпаведна колькасць персаналу зменшылася на 40 працэнтаў. Праўда, адбылося гэта за кошт пенсіянераў і скарачэння свабодных вакансій. Выпрацоўка ўпала ўдвая, прадукцыі выпускаем менш, а на паліцах цукерак нашых — хоць шаром пакаці. Па-першае — гандлёвыя арганізацыі абласцей рэспублікі, акрамя Магілёўскай, ужо адмаўляюцца ад нашых вырабаў, якіх да падаражання катастрафічна не хапала. Так, прычына ў высокіх цэнах. І вось парадокс. Рэалізоўваць прадукцыю ў іншыя краіны СНД, дзе яе ўцяна мала, нам не дазваляюць. А ў нашай рэспубліцы рэалізацыя ідзе слаба яшчэ з-за таго, што і на кандытарскія вырабы патрабуюць купоны. Між тым, тэрміны прыгоднасці цукерак — тыдзень. Дык дзе ж выйсце?

Будаўнік Міхаіл КАРПЕНКА: Вядома ж, цэны. Яны скачуць, ніби тыя коні галопам. Паглядзіце, што робіцца! Адна звычайная цагліна каштуе паўтара рубля, пліта-пустотка — 3 тысячы, дзвярны блок — 1.080 рублёў, адзін квадратны метр аконнага блока — 480—500 рублёў.

Дык вось, каб пабудаваць індывідуальны дом, трэба сама менш да 100 тысяч рублёў выкласці з

(Заканчэнне на 3-й стар.)

ДЗЕ БЫЦЬ ЦЭНТРУ?

Двухдзённая кансультацыйная сустрэча парламентарыяў і прадстаўнікоў урадаў Беларусі, Украіны і Расійскай Федэрацыі па каардынацыі работ па ліквідацыі вынікаў чарнобыльскай катастрофы адбылася 16—17 сакавіка ў Чарнобылі. Беларускую дэлегацыю ўзначальваў намеснік старшыні Дзяржкамчарнобыля Беларусі В. Бур'як.

Прадстаўнікі названых краін абмеркавалі шэраг набалелых пытанняў, у тым ліку галоўнае — адкуль будзе весціся далей каардынацыя работ па ліквідацыі вынікаў аварыі? Ранейшага ж цэнтра — маскоўскага Мінатамэнергапрама — цяпер ужо няма. Еўрапейская грамадскасць, вельмі аўтарытэтныя арганізацыі выступаюць за тое, каб навукова-даследчыя работы па гэтых праблемах вяліся ў Чарнобылі, дзе і будзе створаны Цэнтр міжнародных даследаванняў.

Мікалай ЛЯБАХ.

ПАТРАБУЮЦЦА ПАКУПНІКІ З ТУГІМІ КАШАЛЬКАМІ І... ПАРАДАК

Першае, што кінулася ў вочы на двары мінскага завода «Ударнік»,—новыя снегаачышчальнікі, якія запоўнілі двор.

— Машыны выпрабляем, а прадаць не можам, — гаворыць кантралёр Валерый Федасеевіч Зіноўцаў. — Снегаачышчальнікі, якіх навыраблялі шмат, каштуюць зараз паўтара мільёна. Скажыце, калі ласка, каму за такія грошы яны патрэбны? Яшчэ не ведаем, як будзем у красавіку працаваць. Камплектуючыя дэталі і метал не паступаюць. Добра, што яшчэ запасы ёсць, дык працуем. А потым будзе так, як і на іншых заводах рэспублікі: людзей адправяць у вымушаныя адпачынкі. Задумвацца ж пра заўтрашні дзень і наогул не хочацца.

— Навошта вам маё імя, — спытаў пасля доўгай тырады рабочы, у якога ці то ад дрэннага настрою, ці то ад свежага паветра крыху касілі вочы і была няўпэўненая паходка.

— Ведаеце, што трэба зрабіць, каб нам працавалася лепш? Разагнаць урад і Вярхоўны Савет. Няхай да ўлады прыйдуць новыя людзі. Можа яны змогуць вывесці нас з эканамічнага хаосу, які пануе ў рэспубліцы.

Віктар Ігнацьевіч Рэут, токар інструментальнага цэха:

— Пакуль адміністрацыя завода круціцца. Дырэктар нават абяцаў, што на гэты год у нас работы хопіць. Праўда, будуць скарачэнні, але, я лічу, так і трэба: шмат лішніх на заводзе. Ёсць рабочыя, з якіх карысці, што з таго казла малака: толькі п'юць. Я ўжо 40 гадоў тут працую. Пачынаў у 52-м, працаваць тады было цяжка. Не хапала матэрыялаў, грэліся ў цэху агнём у бочках. Зараз таксама цяжка, а колькі часу мінула! Кожны дзень зараз прачынаешся з трывогай і чакаю, што будзе яшчэ горш.

І яшчэ пра парадак на заводзе. Адкуль, скажыце, яму ўзяцца? Нядаўна быў у нас суд. Двое кемлівых хлопцаў здымалі колы з тэхнікі, якой шмат на двары завода. Колькі, вы думаеце, ім далі? Толькі 3 гады ўмоўна. Атрымліваецца, што можна красці: можа і не схопяць за руку, а калі і пападзешся — шмат не дадуць.

Ігар ШЧУЧЭНКА.

Шахцёры бастуюць...

САЛІГОРСК (М. Лойка). Усё больш абвастраецца сітуацыя ў вытворчым аб'яднанні «Беларускалій», шахцёры якога з 12 сакавіка ў адказ на нежаданне ўрада рэспублікі падпісаць тарыфнае пагадненне, забаставалі. Гарнякі выступаюць і за тое, каб спыніць адгрузку мінеральных угнаенняў спажыўцам.

На цэнтральнай плошчы горада мяркуецца правесці ў бліжэйшы час мітынг. Калійшчыкі шукаюць падтрымкі ў сваёй забастоўцы на іншых прадпрыемствах рэспублікі. Радыё «Свабода» перадало ў сувязі з гэтым заяву салігорскіх шахцёраў.

Між тым, перабоі ў адгрузцы прадукцыі, як небеспадстаўна апасаецца кіраўніцтва «Беларускалія», прывядзе да страты пазіцый на міжнародным рынку і яшчэ горшага эканамічнага становішча прадпрыемства.

Але і ў выпадку задавальнення ўрадам патрабаванняў шахцёраў напружанасць у горадзе не спадзе, бо незадаволенымі застануцца працаўнікі іншых прадпрыемстваў і ўстаноў, заработная плата якіх намнога меншая за шахцёрскую.

Напрыклад, у некаторых стабільна працуючых гарняцкіх брыгадах заработак у мінулым месяцы дасягнуў 7 — 8 тысяч рублёў. Значыць, непазбежны новы сацыяльны выбух. Такім чынам, выхад з крытычнай сітуацыі вельмі няпросты.

А Ў НАС — «СЛАБАСЦЬ УЛАДЫ»

У чым вы бачыце асноўныя перашкоды на шляху рэалізацыі эканамічных рэформ?

Такое пытанне было пастаўлена перад удзельнікамі рэпрэзентатыўнага пытання сацыялагічнай службай ВЦІОМ. Агенцтва ДАТА знаёміць з вынікамі апытання (у працэнтах да агульнай колькасці рэспандэнтаў у рэспубліцы).

	Расія	Украіна	Беларусь	Эстонія	Грузія	Казахстан
Незацікаўленасць людзей у пераходзе да рынку	32	27	14	17	22	30
Супраціўленне чыноўнікаў	32	33	20	35	19	34
Слабасць улады	31	27	38	22	38	21
Самі людзі, якія развучыліся працаваць	29	30	23	47	49	32
Адсутнасць прадуманай праграмы рэформ	28	31	16	32	10	14
Невыкананне на месцах прынятых законаў, указаў	24	24	9	34	21	17
Некампетэнтнасць улад у пытаннях эканомікі	22	25	17	14	13	10
Канфлікты паміж рэспублікамі	21	17	22	12	12	14

Такім чынам, агульныя вынікі апытання сведчаць, што грамадзяне былога СССР у ліку галоўных прычын, якія тармозяць эканамічныя рэформы, бачаць незацікаўленасць людзей у рынку, супраціўленне чыноўніцтва, няўменне і нежаданне працаваць. А ў Беларусі, мяркуючы па даных апытання, на першае месца выйшла такая прычына, як слабасць улады.

«Агенцтва РІД».

НАМ—ПАКЕТ

«Канфедэрацыя працы Беларусі супраць наменклатурна-мафіёзнай прыватызацыі. Абгрунтаванне незаконнасці, аналіз механізмаў прысваення дзяржаўнай маёмасці, прагноз на бліжэйшую будучыню, прававыя асновы для калектыўнай абароны, практычныя рэкамендацыі» — пад такой салідней назвай прыйшоў у рэдакцыю дакумент за подпісам старшыні Выканкома Канфедэрацыі М. Собаля. Дарэчы, указаны дакумент па сутнасці з'яўляецца цэлай брашурай — на 50 старонках...

Як можна ўжо зразумець, гаворка ў ім ідзе аб незаконнай, пад эгідай Саўміна, прыватызацыі ў рэспубліцы. У «Звароце», які таксама дасланы ў рэдакцыю, разам з «Абгрунтаваннем...», у прыватнасці, гаворыцца: «Першы этап прыватызацыі, названы раздзяржаўленнем, праводзіцца антыканстытуцыйным шляхам...»

У сувязі з гэтым неабходна падкрэсліць: у апошні час нярэдка можна чуць аб незаконнай прыватызацыі, якая праводзіцца сям-там, увогуле аб адсутнасці для яе нейкай прававой асновы. (Пры гэтым маецца на ўвазе, што ў нас яшчэ не прыняты адпаведны закон). Часам нават з'едліва зазначаецца: «прыхватызацыя»...

Цяпер праходзіць сесія Вярхоўнага Савета, на якой і павінны прыняць Закон аб прыватызацыі. Разам з тым, напэўна, варта даць на ёй канчатковую, дакладную ацэнку і здзейсненым актам, увогуле пацвердзіць або абвергнуць правамернасць нейкіх крокаў па прыватызацыі, зробленых пры адсутнасці таго ж Закона. Між іншым, варта прызнаць, што і галоснасці ў гэтай справе было мала, хоць кожны акт па прыватызацыі (а яна ж, сапраўды, ідзе) павінен быў атрымаць максімальнае адлюстраванне. Прычым не ў вузкім бюлетэні, а ў сродках масавай інфармацыі, гэта значыць у сапраўды масавых сродках.

Увогуле ж, усе размовы вакол прыватызацыі і адсутнасць шырокай галоснасці, даволі «сціплыя» паводзіны адказных за яе структур (ні табе пацвярджэнняў, ні абвяржэнняў) — толькі на шкоду самой прыватызацыі і рынчным пераўтварэнням.

Кар. «Звязды».

РЭВІЗОРЫ ПАБЫВАЛІ І Ў КАЛОНІІ

Як вядома, нашу рэспубліку наведала місія НБСЕ. Акрамя перагавораў з кіраўніцтвам рэспублікі, кіраўнікамі розных міністэрстваў, прадстаўнікамі рэлігійных аб'яднанняў адбылося і наведванне калоніі ў Мінску.

На здымках: Як тут ваша жыццё-быццё? ● Дыпламаты паехалі — дзверы зачыняюцца...

Фота Сяргея ПЛЫТКЕВІЧА.

НАТАТКІ З СЕСІІ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА

А хвораму ўсё горш

Мяса мы сталі есці намнога меней. Гэта факт. Нават калі адносіць да яго вантробы, хвасты і г. д. Мяса ўвогуле сустракаецца, але для многіх бывае вельмі ўжо «непад'ёмным». Вунь і гандлёвыя работнікі скардзяцца: не надта разыходзіцца...

Але гэта між іншым. Хоць, напэўна, і вельмі дарэчы. Той, хто чуў учора трансляцыю сесіі, напэўна, і сёння знаходзіцца ў глыбокім шоку. Калі не адносіць гэта на эмацыянальны напал, якім былі прасякнуты ўчора многія выступленні, то, мяркуючы па словах першага намесніка Старшыні Савета Міністраў Беларусі М. Мясніковіча, мы ўжо ў хуткім часе можам убачыць на паліцах тую ж не зусім папулярную сёння ялавічыну па цане да 150 рублёў за кілаграм. Ва ўсякім выпадку, урад сур'ёзна думае над тым, каб у самы бліжэйшы час адпусціць на волю цэны на два апошнія прадукты — мяса і малако. Варта адразу ж падкрэсліць: падобная вольная цана калі і будзе — то ў значнай ступені справакаваная вольнымі цэнамі на трактары, камбайны і г. д. Ну і, вядома, нашымі надзвычайнымі здольнасцямі, якія вельмі развіла ў нас наша сацыялістычна - калгасная ўласнасць: у любой справе атрымліваць мінімум эфекту. А ўвогуле, асаблівых прэтэнзій да ўрада тут не выкажаш: ён павінен прытрымлівацца аб'яўленых рынчных правіл гульні да канца. Гэта па-першае. А па-другое, мы таксама вольныя ў сваіх дзеяннях — купляць мяса па вольных цэнах ці не. Тым больш, што і «не купляць» наша лібералізаванае жыццё ніядрэнна нас навучыла. Прынамсі, калі і «загнуць» гаспадаркі з мясакамбінатамі цану ў 150 рублёў, то гэта, можа, і з'явіцца той мяжой, ад якой пачнецца такое жаданае «зніжэнне» цэн...

Аднак няхай прабачыць чытач за невялікае адхіленне. Такім чынам, што ўсё ж абмяркоўвалася на ўчарашнім пасяджэнні парламента?

Гэта быў праект Закона «Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у законы рэспублікі аб падаткаабкладанні». Абмеркаванне ўвогуле праходзіла даволі нервозна, і на ранішнім пасяджэнні па сутнасці ператварылася ў спрэчкі, што браць, якія падаткі і колькі з сельскай гаспадаркі (між іншым, тон у іх задаваў народны дэпутат А. Лукашэнка). Сутнасць жа спрэчак зводзілася да наступнага: усе — за падтрымку сельскай гаспадаркі, усе згодныя з тым, што становішча ў ёй — катастрафічнае... А. Лукашэнка ўнёс прапанову, якую падтрымалі і іншыя дэпутаты: адмяніць у сельскай гаспадарцы падатак на дабаўлены кошт. На яго думку, фіксаваныя цяпер цэны на мяса і малако і гэты падатак ніяк не стасуюцца. Прадстаўнікі ж урада былі за падатак (дарэчы, урад і ўнёс на разгляд указаны праект, прычым розныя падатковыя змякчэнні цягнулі ў ім на суму каля 30 мільярдаў рублёў). Ён таксама за падтрымку сельскай гаспадаркі і ў выглядзе датацый на фінансаванне будаўніцтва, работ па паляпшэнню глебы і г. д. Увогуле ж, калі параўноўваць суму падаткаў на дабаўлены кошт і мяркуемую суму датацый — амаль тое на тое і выходзіла. Праўда, А. Лукашэнка слушна заўважыў: такім чынам сродкі для сельскай гаспадаркі будуць «размазвацца», як і раней, пры адмене ж падатку — падыход да ўсіх будзе аднолькавы.

Але, напэўна, нявартa так падрабязна ўнікаць у перыпетыі парламенцкай дыскусіі. Адзначу ўжо сказанае: вось тут і прагучала наконт 150 рублёў, г. зн., што цэны будуць вольныя, — а ў такім выпадку не будзе і падставы для контраргумента ў працаўнікаў ПДК і, вядома, для спрэчак таксама... Карацей, ніякіх праблем...

Але, як адзначана ўжо вышэй, праблемы будуць у нас...

Прынамсі, каб ужо закончыць гэтую «падаткова-мясную» тэму, дадам: прэм'ер В. Кебіч унёс раптам кампрамісны варыянт: вызваліць ад ПДК прадукты, якія ідуць па фіксаваных цэнах на ўнутраны рынак, — на 50 працэнтаў. Пасля гэтага ранішняе пасяджэнне практычна закончылася...

Варта падкрэсліць: падаткі— рэч вельмі важная. І вельмі капрызная. Тут вельмі важна захаваць меру. Гэты факт — неаспрэчны. Непамернымі падаткамі можна падарваць усякую ахвоту да гаспадарання. І нават эканамічную базу пэўных суб'ектаў. І, аднак, здаецца, што спрэчкі ў парламенце наконт таго ж ПДК вельмі ўжо яўна прынялі размеркавальны характар. І затое фактычна не гучалі на пасяджэнні словы наконт таго, як павысіць эфектыўнасць гаспадарання на зямлі, што патрэбна радыкальна-кардынальнага зрабіць у сельскай гаспадарцы пасля таго, як зафіксуюць тыя ці іншыя падаткі. Законаў прынята ўжо нямала, але няхай не крыўдуюць народныя дэпутаты: залежнасць росту дабрабыту нашага жыцця ад росту колькасці законаў пакуль што адваротна прапарцыянальная. Мы ўсё перакладваем з адной кішэні ў другую... Зрэшты А. Лукашэнка казаў: трэба спачатку выбраць прыярытэты. Сёння, напэўна, ужо нельга адмаўляць відавочнае: прыярытэт трэба аддаваць сельскай гаспадарцы. Але каб не звялося ўсё да асобных паправак у падатках і г. д., якія па сутнасці мала закранаюць славуты калгасна-саўгасны лад і ў многім калектывісцка-раўнадушнае да той жа праблемы «як накарміць?» мысленне яго ўдзельнікаў.

Што яшчэ можа быць цікавым для чытачоў?

Не прайшла папраўка наконт таго, каб даходы, атрыманыя ад біржавой, брокерскай дзейнасці, абкладаць меншым падаткам — у 40 працэнтаў.

Затое прадпрымальнікі будуць задаволены: малыя прадпрыемствы, у якіх балансавы прыбытак будзе складаць да аднаго мільёна рублёў, парадавалі 15 працэнтамі на прыбытак.

І наступная папраўка: уся сацыяльна-аздараўленчая сфера на прадпрыемствах, дакладней — расходы на яе з сабекошту аднесены на прыбытак. Можна меркаваць, што калектывы паціху будуць звужаць гэтую сферу. Напрыклад, утрыманне тых жа дзіцячых садкоў. Вядома, многае тут будзе залежаць ад вынікаў працы, эфектыўнасці вытворчасці.

І апошняе. Як абяцаюць ва ўрадзе, у парламенце, — праз пэўны час яшчэ раз «паглядзяць» падаткі. Тады, праз нейкі час, будзе лепш бачна.

Магчыма, «хвораму» (г. зн. нашай эканоміцы) зноў прызначаць падатковыя ін'екцыі...

І. БАРАНОЎСКІ, аглядальнік «Звязды».

РЫНАК ЯК ЁН ЁСЦЬ

БЯСПЛАТНАЯ КВАТЭРА... ДЗЕ ТЫ?

У жылля павінен быць гаспадар, тады стане выгадным яго будаваць і эксплуатаваць. Тады, магчыма, мы нарэшце і зможам вырашыць застарэлую праблему. Будзем спадзявацца, што гэтаму паспрыяе і Закон «Аб прыватызацыі жыллёвага фонду ў Рэспубліцы Беларусь», праект якога разглядаецца ў гэтыя дні на сесіі Вярхоўнага Савета.

А напярэдадні мы сустракаліся з адным з яго распрацоўшчыкаў — старшынёй Пастаяннай камісіі ВС па пытаннях архітэктуры, будаўніцтва, вытворчасці будаўнічых матэрыялаў і жыллёва-камунальнай гаспадаркі вёскі і горада М. КАПЫТОВЫМ.

— Здзекавацца з паспешліва абвешчанай, а потым ціха сканаўшай праграмы «Жыллё-2000» асабліва не будзем. Проста канстатуем, што пры тых эканамічных адносінах і дзяржаўнай палітыцы ў гэтай галіне іншага фіналу не магло і быць. Праект Закона аб прыватызацыі жылля прапануе прынцыпова іншыя падыходы, у многім, дарэчы, непрывычныя.

Мікалай Ермалаевіч, вы ўпэўнены, што ён будзе прыняты ў другім чытанні, тым больш, што, на думку часткі чытачоў, у ім прасочваюцца так званыя вузкія месцы?

— Думаю, што праект пройдзе — іншага я, як і ўсякі распрацоўшчык закона, проста не павінен і заяўляць. Магчыма, на сесіі тыя ці іншыя яго артыкулы запатрабуюць удакладнення, бо народныя дэпутаты, якія прадстаўляюць самыя розныя катэгорыі і групы грамадзян, будуць адстойваць і іх меркаванні. Аднак большасць парламентарыяў, думаецца, падтрымаюць праект, бо ў ім (не палічыце за пахвальбу) знойдзены шляхі прыватызацыі жылля ў прымальным, сацыяльна справядлівым варыянце.

Праўда, трэба адзначыць, што ідэальнага, абсалютна справядлівага закона ў прыродзе быць не можа. Так і пры прыватызацыі жылля нейкая частка насельніцтва можа і пацярпець — удзельнікі вайны, інваліды, пенсіянеры, маладыя сем'і, карацей, сацыяльна і эканамічна ўразлівыя слаі. Такім людзям праект заканадаўства прадастаўляе некаторыя льготы.

— Усе мы выхаваны пры сацыялізме (ці пры тым ладзе, які пад гэтым тэрмінам падразумяваўся). Канстытуцыя, якая цяпер дзейнічае, гаворыць: кожны мае права на жыллё. Значыць, дзяржава павінна мне яго прадаставіць, да таго ж — бясплатна. Вось чытачы і заўважаюць: гарантыі бясплатнага забеспячэння жыллём хоць бы па мінімальных нормах даволі сумніцельныя. Ці бачыце вы ў прапануемым законе гарантыі — у шырокім сэнсе — рэалізацыі права грамадзян на жыллё?

— Як ні цяжка гэта, але ад мыслення «бясплатнасці» даброт нам усім трэба адмаўляцца. Нічога бясплатнага на свеце няма, і жылля таксама. Дом, кватэра — гэта тавар, кошт якога вызначае рынак. І права на атрыманне кватэры ў чалавека ніхто не адымае, проста жыллё ён павінен сабе зарабіць сам, сваёй працай.

Чаму не спрацавалі тыя самыя жыллёвая праграма і адпаведны ўказ былога Прэзідэнта былога СССР М. Гарбачова? Ды ўсё па той жа прычыне: увесь цяжар, як і раней, брала на сябе дзяржава, а грамадзяне зноў заставаліся ўбаку, на пазіцыі ўтрыманцаў, сваёй ініцыятывы не ўкладвалі. Зноў усё звялося да голых заклікаў, і заманлівая ідэя, эканамічна не падмацаваная, засталася манілаўскай марай.

У новым заканадаўстве папулізму месца зусім няма, прапануемыя меры да папулярных не аднясеш. Аднак што паказваюць сацыялагічныя даследаванні? Да ідэі прыватызацыі жылля насельніцтва Беларусі ў цэлым паставілася станоўча. І толькі 15,7 працэнта рэспандэнтаў катэгарычна супраць гэтага кроку.

Дарэчы, аб сацыяльнай абароненасці. Вялікая частка насельніцтва, якая знаходзіцца на ўліку на паляпшэнне жыллёвых умоў (а гэта прыкладна 650 тысяч сем'яў — 2 мільёны чалавек) будзе абаронена шляхам атрымання жыллёвай квоты. Гэта дае ім магчымасць набыць некаторую жылплошчу бязвыплатна — у залежнасці ад раёна забудовы, узроўню добраўпарадкавання і г. д., паколькі кошт квадратнага метра ўсюды аднолькавым не будзе.

— Які механізм утварэння жыллёвай квоты, як яна будзе вызначацца? Магчыма, я і памыляюся, але мне здаецца, што пры сённяшнім узроўні маральнасці і захавання законнасці не абыдзецца без махлярства і злоўжыванняў.

— Грашовая жыллёвая квота — гэта вартасны эквівалент жылля, які выражаецца ў рублях,— ён перадаецца грамадзянам бязвыплатна. І разам з тым гэта не грошы ў звычайным разуменні.

Вызначаецца ж квота суадносінамі астаткавага кошту жылля ў цэнах на 31 студзеня 1991 года па рэспубліцы ў цэлым і колькасцю грамадзян Беларусі, якія пастаянна пражываюць на яе тэрыторыі не менш як 5 гадоў, з улікам працоўнага стажу.

Вельмі важны момант: аплата пры выкупе жылля звыш атрыманай квоты робіцца ў мінулагодніх цэнах, у гэтых жа цэнах падлічваецца і сама квота. І толькі ў новабудуемых дамах аплата будзе весціся з улікам новых цэн, аднак і квота адпаведна будзе індэксавацца. Так што ніякага «псеўдарыначнага рабавання» насельніцтва не адбудзецца.

Што да махлярскіх камбінацый, то супраць іх стане працаваць сам механізм ацэнкі кошту жылля, калі гэтым будуць займацца камісіі, прызначаныя райвыканкомамі, у рабоце якіх прымуць удзел дэпутаты ўсіх узроўняў. За парушэнні службовыя асобы будуць несці матэрыяльную адказнасць у размеры да трох месячных акладаў, прадугледжваецца і пакаранне працоўнымі работамі на тэрмін да шасці месяцаў.

— І ўсё ж, Мікалай Ермалаевіч, хоць і вымалёўваюцца даволі ружовыя перспектывы, я мушу паставіць сябе на месца «маленькага» чалавека, якім у большасці кожны з нас і з'яўляецца. Як яму прыватызаваць кватэру, калі грашовыя накапленні з'елі інфляцыя і рост цэн? Наогул, ці маральна прымушаць выкупляць тое дзяржаўнае жыллё, якое фактычна будавалася на нашы агульныя грошы, што выцягваліся з кішэні радавых людзей шляхам «нябачных падаткаў»?

— Вы лічыце за лепшае такі падыход да праблемы сацыяльнай справядлівасці? Я, са свайго боку, прапаную вам некалькі іншы пункт погляду.

Так, дзяржаўны і грамадскі жыллёвы фонд сапраўды стварыўся за кошт падаткаў з грамадзян. Але адны з іх выкарысталі сваё права — атрымалі кватэру, а іншыя — не. Каб было па справядлівасці, то ўведзена квота — яна якраз і ўлічвае ўдзел усіх грамадзян у стварэнні жылфонду. Як дзейнічаць чалавеку, які яшчэ не мае кватэры? Разгледзім на прыкладзе.

Закон аб прыватызацыі жылля парадак уліку грамадзян у кватэрнай чарзе поўнасцю захоўвае. Калі чарга падыходзіць, грамадзянін ужо мае імянную чэкавую кніжку «Жыллё» — яна сведчыць аб наяўнасці ў яго жыллёвай квоты. Гэта кніжка потым мяняецца на спецыяльную каштоўную паперу, якая дазваляе індэксаваць кошт жылля ў цэнах, што дзейнічаюць на момант пакупкі кватэры. Парадак прапануецца, можа, і не самы просты, але ж ён абараняе грамадзяніна ад магчымых рынчных падвохаў.

А што наконт патрабаванняў некаторай часткі грамадства — перадаваць жыллё ў межах санітарнай нормы бясплатна,—то гэта якраз і было б не вельмі справядліва. Асабліва ў адносінах да тых, хто ніякага жылля не мае, затое часткай сваёй працы ўдзельнічаў у стварэнні агульнаграмадскага фонду. Калі ж, скажам, пенсіянеры доўга і сумленна працавалі, то і квота ў іх будзе вялікая, кватэра ім будзе прадастаўлена амаль бясплатна. Ды і наогул трэба памятаць: прыватызацыя жылля — справа добраахвотная, ніхто нікога сюды сілком не цягне, як калісьці ў калгас.

— Здавалася б, усё добра — на набыццё новага дома ці кватэры прадастаўляецца льготны доўгатэрміновы крэдыт. Як кажуць, засяляйся ды плаці. Але ж плаціць ажно 50 гадоў! Гэта ж закабаленне...

— Закабаленне? Ну, гэта як паглядзець. У Злучаных Штатах, напрыклад, дзе насельніцтва куды багацейшае, катэдж у крэдыт — з'ява самая звычайная. У нашых жа ўмовах толькі такое выйсце і ёсць — крэдыт на льготных умовах, з мінімальнай штогадовай працэнтнай стаўкай, якая прапануецца ў размеры не больш як 2—3 працэнты. Калі мы бяром у крэдыт тэлевізар, то чамусьці «кабалы» не баімся.

— А што рабіць з тымі, хто заняўся «прыхватызацыяй»? Маю на ўвазе грамадзян «каўказскай нацыянальнасці», якія паспелі ўжо расхапіць сотні кватэр. Ды і нашы наменклатуршчыкі, іх сябры не спалі ў шапку.

— Не думаю, што падпольным мільянерам - ценевікам удасца чым-небудзь пажывіцца. Іншаземныя грамадзяне і асобы без грамадзянства, якія пастаянна пражываюць на тэрыторыі Беларусі, змогуць набыць жыллё толькі на выплатнай аснове — у межах да трох працэнтаў жылых памяшканняў, штогод уводзімых у эксплуатацыю. Хто і на якіх падставах у нас пражывае — гэта будзе ў кожным выпадку ўважліва разглядацца: правераць прапіску, паглядзяць у пашпарт, запатрабуюць паказанні сведак ці нават судовае рашэнне. Калі хтосьці з такіх асоб прыватызаваў кватэру да моманту ўступлення названага Закона ў сілу, то неабходна праверыць правільнасць такіх дзеянняў, іх адпаведнасць законам.

Гэтак жа заканадаўства ставіцца і да айчынных спрытнюг, якія дзе-нідзе паспелі выкупіць жыллё па нізкаму кошту. Няхай яны не радуюцца, бо закладзена норма, згодна з якой квота таксама змяншаецца на суму незаконна атрыманых ільгот — адбудзецца пераацэнка кошту таго жылля, якое прыватызавана на льготных умовах па цэнах 1991 года. Гэты падыход, падкрэслю, ніяк не закране інтарэсаў інвалідаў, сем'яў загінуўшых і іншых катэгорый сапраўдных ільготнікаў.

Такія ў асноўным новыя «правілы гульні» на рынку жылля — па магчымасці сацыяльна акрэсленыя, але эканамічна дастаткова жорсткія. Усе мы ўступаем у новую эпоху, калі чалавек становіцца сапраўдным гаспадаром свайго лёсу і, у прыватнасці, гаспадаром свайго жытла.

Гутарыў Валерый ЧАРНЯЎСКІ.

Рэферэндум: «за» і «супраць»

ЗАГАРТОЎКА ЯШЧЭ ТАЯ...

Цяперашні парламент абраны ў перыяд манаполіі КПБ на ўладу, а зараз сітуацыя змянілася: маем рэальную шматпартыйнасць, палітычны плюралізм. Ці адпавядае гэтаму расстаноўка сіл у ВС? Адказ відавочны. Большасць дэпутатаў застаецца вернымі аўтарытарызму, камандным метадам, што не можа не адбівацца на сітуацыі ў рэспубліцы.

Возьмем самае балючае для нас — так званыя свабодныя цэны. Гэта не што іншае, як адміністрацыйнае павышэнне цэн, калі спажывец проста пастаўлены на калені: брады тое, што ёсць, і па той цане, якую назаве манапаліст. Вось каб так за халадзільнікі ці тэлевізары, трактары, ды нават тыя ж каструлі выраблялі розныя ўласнікі, то ў чалавека быў бы выбар — чые купіць. Вядома ж, чыё таннейшае і лепшае. А так над людзьмі яшчэ чыняць гвалт.

На маю думку, перш чым павышаць цэны, уступаць у дзікі, хаатычны, спантанны рынак і рабаваць народ, трэба было правесці прыватызацыю зямлі, прадпрыемстваў і іншай дзяржаўнай маёмасці, паставіць усіх прадпрымальнікаў у аднолькавыя стартавыя ўмовы, павялічыць тавараную масу і толькі тады пераходзіць да вызвалення рынку. Абрабаванаму ж народу зусім не патрэбен рынак, таму што яму няма чым гандляваць, акрамя як, прабачце, апошнім барахлом на базары.

Асабліва моцна такая палітыка ўдарыла па грамадзянах з сярэднім і нізкім заробкам, па пенсіянерах, якія мелі ўклады ў ашчадных банках. Людзі збіралі гэтыя грошы гадамі, па капейках, каб купіць патрэбнае (мэблю, тэлевізар, халадзільнік), пабудаваць дачу, адкладвалі, як кажуць, на чорны дзень. Дні чарнеюць, сродкі заканчваюцца, а прасвету не відаць.

Але ўлады ім не спачуваюць. Яны не складвалі грошы на кніжкі, а набывалі каштоўныя рэчы адразу, бо была магчымасць.

Дык хіба здольныя людзі ўчарашняй загартоўкі да радыкальных перамен? Не. Вось я чаму за рэферэндум.

Пётр НОВІК.

г. Мінск.

БЕЗ МАНАПОЛІІ НА ДЭМАКРАТЫЮ

У некаторых сродках масавай інфармацыі распаўсюджваліся чуткі, быццам Беларуская сацыял-дэмакратычная Грамада не падтрымлівае ідэі правядзення рэферэндуму за датэрміновыя перавыбары Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Больш таго, з'явіліся інсінуацыі ў стылі «Политического собеседника», што блок дэмакратычных грамадска-палітычных і прафесіянальных аб'яднанняў «Новая Беларусь» па выпрацоўцы канцэпцыі выжывання незалежнай беларускай дзяржавы, ініцыяваны БСДГ, створаны нібыта для процідзеяння рэферэндуму або нават каб раскалоць дэмакратычны рух.

Аднак звернемся да фактаў.

3 студзеня гэтага года на пасяджэнні ў апазіцыі БНФ у Вярхоўным Савеце кіраўніцтва Грамады ў прынцыпе выказалася за мэтазгоднасць удзелу сацыял-дэмакратаў у падрыхтоўцы рэферэндуму, аднак заявіла, што канчатковае рашэнне па такому важнаму пытанню павінна прыняць Цэнтральная Рада партыі. Вечарам таго ж дня адбылася рабочая нарада Выканкома Цэнтральнай Рады, на якой вырашылі тэрмінова разаслаць ва ўсе філіі БСДГ прапанову ўключыць сяброў Грамады ў спісы ініцыятыўнай групы па рэферэндуму, якія складаліся мясцовымі арганізацыямі Беларускага народнага фронта.

18 студзеня Цэнтральная Рада БСДГ пераважнай большасцю галасоў пастанавіла далучыцца да ініцыятывы апазіцыі БНФ па рэферэндуму. Пры гэтым, што натуральна для дэмакратычнай арганізацыі, выказваліся розныя погляды. Адны ўспрымалі рэферэндум як сродак палітычнай актывізацыі насельніцтва і самой партыі, другія меркавалі, што патрэба рэферэндуму прымусіць Вярхоўны Савет рэфармавацца і пачаць працаваць больш плённа, трэція лічылі заканадаўчую ўладу ў рэспубліцы няздольнай да самаўдасканалення і рашуча выступалі за яе хутчэйшую замену. Некалькі ж сяброў Цэнтральнай Рады выступілі супраць рэферэндуму, абгрунтоўваючы сваю пазіцыю тым, што ва ўмовах крызісу, пры неразвітасці дэмакратычных традыцый і зародкавасці многапартыйнай сістэмы новы дэпутацкі корпус можа быць яшчэ менш прафесіянальным і дэмакратычным.

На тым жа пасяджэнні Цэнтральнай Рады аднагалосна было вырашана выступіць з ініцыятывай стварэння блока «Новая Беларусь».

Пачынаючы з 26 лютага многія сацыял-дэмакраты ўключыліся ў збор подпісаў за рэферэндум, а шмат дзе і большасць сяброў партыі. Аднак ініцыятыўныя групы па рэферэндуму дагэтуль нярэдка прыцягваюць да збору подпісаў толькі сваіх прыхільнікаў.

Такія вось адносіны БСДГ да рэферэндуму.

На жаль, з падпісання лістоў у падтрымку рэферэндуму вынікае, быццам бы за яго праведзенне выступае толькі БНФ. Ні адна іншая партыя не ўпамінаецца. Як сведчыць мой вопыт абыходжвання з такімі лістамі амаль паўтысячы кватэр у Заводскім раёне Мінска, а таксама інфармацыя з іншых месц, такая недакладнасць паўплывала на тое, што мы не паспелі сабраць неабходныя 350 тысяч подпісаў да адкрыцця сесіі Вярхоўнага Савета 11 сакавіка і вымушаны будзем гэту работу да паспяховага яе завяршэння яшчэ пэўны час працягваць. Большасць маіх субяседнікаў нізка ацэньвала работу нашага вярхоўнага заканадаўчага органа, прыкметна сімпатызавала С. Шушкевічу, аднак шмат хто, падтрымліваючы дэмакратызацыю ў Беларусі, быў супраць манаполіі ў гэтым працэсе нейкай адной партыі або руху.

Міхась ЧАРНЯЎСКІ,
старшыня Кантрольна-рэвізійнай камісіі БСДГ.

ДАЙ БОГ РОЗУМУ...

Аналізую работу нашага парламента за апошні час і прыходжу да высновы: не, не лайдачаць, працуюць грунтоўна. Нараджаюцца ўсё новыя законы, прычым нядрэнныя. Наладжваюцца міжнародныя сувязі, кантакты, расце аўтарытэт Беларусі — як за мяжой, так і сярод краін СНД. Хіба няма ў гэтым заслугі і нашых рэспубліканскіх лідэраў? Дык навошта ж па старой звычцы ламаць, не пабудаваўшы новага? Каб потым вохкаць, што ад дрэннага прыйшлі да горшага?

Хачу яшчэ раз узгадаць падзеі, што адбываліся на маіх вачах. У нашай вёсцы Вялічкавічы, што на Старобіншчыне (цяпер Салігорскі раён), арганізоўвалі калгас. Было гэта ў пачатку 30-х гадоў. Якіх толькі ўпаўнаважаных не пабывала ў той час у вёсцы: з Мінска, Слуцка, Старобіна. Не заставаліся ўбаку і памежнікі. Усе разам угаворвалі, прасілі, патрабавалі, пагражалі, а калі не дапамагала, то давадзілі цвёрдыя заданні, душылі падаткамі. Людзям, нават нязгодным на калектыўную ўраўнілаўку, нічога не заставалася, як уступаць у калгас.

Колькі часу мінула, а мы ўсё ніяк не можам выехаць з той наезджанай каляіны. Зноў едуць упаўнаважаныя, зноў патрабуюць, пагражаюць, просяць: падпісацца на рэферэндум (як калісьці на пазыку), разагнаць існуючую ўладу і калгасы. А мне здаецца, не пра гэта зараз трэба руліцца. Жыццё ідзе сваім ладам, вымагае клопату пра хлеб наш надзённы. Я нічога не маю супраць фермераў, але ж крайнасці наўрад ці дапамогуць нам. Скажам, атрымае фермер свае 10, 15, 20 гектараў, засадзіць іх бульбай, агароднінай. А нам жа патрэбны і жыта, і ячмень, і буракі на цукар, і лён, і многае-многае іншае. Ды каб пагалоўе катастрафічна не знізілася—усё роўна, чыё: калгаснае ці фермерскае. А пакуль не адладжаны механізмы каардынацыі ўсіх звенняў, ад неразбярыхі пацерпяць людзі. Трэба не абвастраць крызіс, а пераадольваць яго, зыходзячы з таго, што маем. А як быць з тымі гмахамі-комплексамі, на якія затрачаны мільёны — народныя?

Не прынясуць нам спакою і дастатку ні рэферэндум, ні чарговы абмен кіраўніцкімі крэсламі. Рушым да лепшага тады, калі перастанем падазраваць адзін у адным ворагаў, а дружна будзем працаваць, знаходзіць аптымальныя рашэнні ў той абстаноўцы, якая склалася.

Мне хочацца верыць, што не паўторыцца галодны 1933 год, а я яго добра памятаю. Еў лебяду, пух ад голаду. Хочацца спадзявацца, што не паўторыцца і 1937-ы — тады я застаўся без бацькі. Дай нам Бог розуму пазбегнуць новай удаўкі на сваю шыю. Рознапалярнасць думак і меркаванняў не павінна быць перашкодаю ў стваральнай рабоце. Хацелася б, каб газеты, радыё, тэлебачанне пісалі і гаварылі не толькі пра палітыку, якая часта нас раздзяляе, а і не забывалі пра надзённыя клопаты людзей, пра іх працу — тое, што нас аб'ядноўвае.

Іван ТАРАСЕВІЧ.

г. Івацэвічы.

АД ПРОСТАЙ ЗАМЕНЫ ЛЕПШ НЕ СТАНЕ

Няўжо нам няма чаго болей рабіць, як хадзіць па рэферэндумах і выбарах? Няўжо мы такія багатыя? Газеты няма на чым друкаваць, а на рэферэндумы папера ёсць. Цікава, а за чые грошы ён будзе праводзіцца?

Трэба правесці збор подпісаў, хто супраць рэферэндуму. Гэта будзе танней. А каму жыць вельмі цяжка, то прыязджайце працаваць у вёску. Ёсць работа, ёсць што закусваць і ёсць чым. Ад перамены парламента, урада лепш не стане і тавараў не прыбавіцца. Асабліва, калі будзем тузацца сюды-туды.

Юлія ГАЎРЫЛЮК,
беспартыйная, працую зараз даяркай-даглядчыцай.
Мне 61 год. Заработак 1.500 рублёў.

Вёска Астравы Лоеўскага раёна.

ДАРЭМНЫЯ СПАДЗЯВАННІ

Сваёй траскатнёй аб выбуху, рэферэндуме, перавыбарах, адстаўках бэнэфаўцы наносяць вялікі ўрон эканоміцы рэспублікі і маральнаму духу насельніцтва. Хіба мы не разумеем, чаму нам пачалі адмаўляць у крэдытах, у супрацоўніцтве. Заходнія палітолагі ўжо высветлілі, што Беларусь апынулася ў ліку рэгіёнаў, дзе адсутнічае стабільнасць у сферы палітыкі. Тая ж траскатня вядзе да зніжэння працоўнай дысцыпліны ў сферы вытворчасці, да росту спекуляцыі і т. п.

Эканамічныя цяжкасці і лібералізацыя цэн, якія непазбежны ва ўмовах суверэнізаванага акружэння і пераходу да рынку, чамусьці радуюць апазіцыю. Маўляў, за гэты час ВС і ўрад рэспублікі яшчэ больш дыскрэдытуюць сябе ў вачах людзей, і БНФ мае ўсе шанцы перамагчы на будучых выбарах. З усёй перакананасцю магу запэўніваць у недарэчнасці такіх спадзяванняў.

Рыгор БАРШЧЭЎСКІ,
ветэран вайны і працы.

г. Магілёў.

НЕ ТАМ ШЧЫРУЕМ

Мне здаецца, што рэспублікай зараз кіруюць даволі кампетэнтныя, прыстойныя людзі. А каб ім менш перашкаджалі, то, можа, і вынікі былі б лепшымі. Вядома, апазіцыі хочацца дарвацца да ўлады і падзяліць партфелі. Але ці пра гэта павінна балець галава ў тых, хто дбае пра Бацькаўшчыну? Вось-вось пачнецца пасяўная, вось там бы пашчыраваць нам усім, каб наступны год лепш жылося. А так толькі сродкі ўсадзім у рэферэндум, а перамены наўрад ці будуць.

Пётр БАРКОЎСКІ,
рабочы стаж 38 гадоў.

г. п. Кіраўск.

КАГО ПАДТРЫМАЦЬ?

Беларускі ўрад і Вярхоўны Савет не спяшаюцца разбурыць існуючую сістэму, мяркуюць яе выкарыстаць для сённяшніх патрэб, ідуць да рынку паступова. Гэта лінія адпавядае, мне здаецца, інтарэсам большасці насельніцтва. Праўда, у прыняцці рашэнняў і законаў дапускаюцца памылкі, што выклікае справядлівае нездавальненне. Разумею, што закон аб вялікіх падатках быў патрэбен, каб забяспечыць выкананне ўсіх сацыяльных праграм. Толькі ж гэтым актам пакрыўдзілі нашых бізнесменаў, і давялося В. Кебічу даваць абяцанне знізіць падаткі, каб стварыць спрыяльныя ўмовы прадпрымальнікам і не нажыць у іх асобах ворагаў. Так што памылкі можна і паправіць.

Апазіцыя БНФ аб'ядноўвае ўсіх антыкамуністаў з мэтай хутчэй «пахаваць» камунізм у Беларусі, даць дарогу новаму ладу. Безумоўна, усе хочуць жыць добра. Але ж невядома, ці будзе лепш, бо ад такіх палітыкаў можна чакаць безаглядцай прыватызацыі, поўнай лібералізацыі, беспрацоўя...

Ведаеце, страшнавата. Праект Закона аб выбарах новага Вярхоўнага Савета, распрацаваны апазіцыяй, дае ёй усе перавагі. Народ наш у абсалютнай большасці дэпартызаваны, а яму даецца магчымасць выбраць усяго палавіну дэпутатаў па выбарчых акругах. Сярод палітычных партый няма, напрыклад, камуністычнай.

Вось перад людзьмі і стаіць нялёгкая праблема, каго падтрымаць, каму даверыць свой лёс? Каб не памыліцца...

Міхаіл ПУЗІНОЎСКІ,
настаўнік.

г. Ашмяны.

КОЖНЫ ДЗЕНЬ РЭДАКЦЫЙНАЯ ПОШТА прыносіць усё новыя лісты нашых чытачоў, дзе гаворка ідзе пра рэферэндум. Меркаванні, як відаць нават з сённяшняй падборкі, самыя розныя — ад гарачай падтрымкі да не менш высока тэмпературных эмоцый пратэсту. Мы пастараліся адабраць для друку тыя пісьмы, якія хоць крыху выходзяць за рамкі катэгарычнага адмаўлення любой ініцыятывы толькі па той прычыне, што яна зыходзіць ад пэўнай палітычнай сілы. Як, напрыклад, такое: «рэферэндум шкодны, бо БНФ спрабуе адшукаць ворагаў і выкарыстоўвае любыя метады». Ці процілеглае: «Усё, што скіравана супраць сённяшніх улад, можна толькі вітаць, бо жывём мы дрэнна».

Працавалі камсамольцы на будоўлях МЖК...

і засталіся ў дурнях

А ўсё пачыналася так цудоўна. Памятаеце, колькі дыфірамбаў нядаўна абвяшчалася ў адрас народжаных перабудовай маладзёжных жыллёвых комплексаў (МЖК)! Гродна тут не выключэнне. Здаецца, яшчэ ўчора з трыбуны камсамольскіх пленумаў так многа і з такім захапленнем гаварылі пра гэта сваё «дзіця»! А дзіця, між іншым, не абы-якое — заўважанае ЦК КПСС. Ды і як не падтрымаць ідэю, якая, як пастаянна паўтаралася на розных партыйных і камсамольскіх узроўнях, дазваляе радыкальна і эфектыўна вырашыць, бадай, найбольш вострую праблему — будаўніцтва жылля для моладзі, а разам з тым садзейнічаць станаўленню маладых сем'яў, гарманічнаму і ўсебаковаму развіццю дзяцей.

А цяпер па сутнасці. Тры гады назад камітэт камсамола гродзенскага вытворчага аб'яднання «Азот» кінуў па прадпрыемству кліч: маўляў, хочаце атрымаць жыллё хутчэй — уступайце ў члены МЖК. Вядома, што такая прапанова не магла пакінуць раўнадушнымі людзей, чые шанцы яшчэ да пенсіі атрымаць ад роднага аб'яднання кватэру выглядалі даволі праблематычна. Ад жадаючых уласнаручна злавіць, вобразна кажучы, птушку шчасця, літаральна не было адбою — некалькі чалавек на месца. Каму аддаць перавагу? Арганізавалі, як тады вялося, сацыялістычнае спаборніцтва: хто лепш працуе і больш актыўны ў грамадскім жыцці— той і будзе ўключаны ў камсамольска-маладзёжны будаўнічы атрад. У выніку вызначылі трынаццаць пераможцаў. Акрыленыя надзеяй, яны разам са сваімі равеснікамі з тонкасуконнага аб'яднання, аблспажыўсаюза, хлебазавода, камбіната будаўнічых матэрыялаў і іншых прадпрыемстваў абласнога цэнтра і ўтварылі гэты атрад.

Тады ж, летам 1989 года, быў заключаны дагавор паміж кіраўнікамі прадпрыемстваў, адкуль хлопцы пайшлі на будоўлі МЖК, кіруючымі работнікамі з гарвыканкома, гаркома камсамола і аргкамітэтам МЖК, а таксама кіраўніком будаўніча-мантажнага трэста № 30. На аб'ектах гэтага трэста і павінны былі два гады адпрацаваць маладыя добраахвотнікі, у тым ліку — пабудаваць 47-кватэрны жылы дом па вуліцы Дзяржынскага для сябе. Трэст, у адпаведнасці з дагаворам, гарантаваў бесперабойнае забеспячэнне ўчастка МЖК неабходнымі матэрыяламі і механізмамі, а таксама браў на сябе поўнае тэхнічнае кіраўніцтва ходам работ.

Аргкамітэт МЖК пры гаркоме камсамола (яго тады ўзначальваў В. Зяленка) таксама быў настроены па-баявому, пабяцаўшы здачу дзяржкамісіі дома па вуліцы Дзяржынскага не пазней нарматыўнага тэрміну. Далей меркавалася дазволіць байцам камсамольска-маладзёжнага атрада аддзелку ўласных кватэр з улікам іх пажаданняў, а таксама правесці эксперымент — перадаць абслугоўванне дома МЖК на сямейны падрад. Як жа ўсё прыгожа на паперы! А на справе...

Набыўшы ў вучэбна-вытворчым камбінаце трэста будаўнічыя спецыяльнасці (як правіла — муляра), члены камсамольска-маладзёжнага атрада разышліся па розных будупраўленнях і пачалі рабіць тое, што ім загадвалі. Гэта яшчэ дробязі, што многія з добраахвотнікаў сталі на будоўлі зарабляць у паўтара — два разы менш, чым на ранейшым месцы работы. Не прымаліся ў разлік і многа горшыя ўмовы працы — вядома, будоўля не для мамчыных сынкоў. Хлопцы ведалі, на што ішлі і дзеля чаго памянялі прафесію. І ў холад, і ў дождж Валерыя Карпуця, Івана Міхайлоўскага і іх таварышаў саграваля думка, што вось-вось дойдзе чарга і да дома па вуліцы Дзяржынскага. Тым больш, што праект, як іх пераконвалі, даўно гатоў. Ішоў час. Байцоў ударнага фронта перакідвалі з адной будоўлі на другую, а што да такіх жаданых аб'ектаў МЖК — то кіраўніцтва трэста № 30 абыходзілася толькі абяцанкамі. Наіўная моладзь! Няўжо яна і сапраўды паверыла, што дагавор ствараецца для таго, каб яго выконваць?! Няўжо ёй было невядома, што заўсёды знойдуцца дзесяткі і сотні так званых аб'ектыўных прычын, каб «заваліць» справу і пры гэтым не панесці аніякай персанальнай адказнасці?! А дагавор што? Паперка...

Так і здарылася. Вось ужо кануў у вечнасць і трэці квартал 1990 года, калі, згодна з дагаворам, павінны былі распачаць будаўніцтва дома МЖК, і чацвёрты... Толькі леташняй восенню нарэшце ўзяліся за нулявы цыкл, але нават яго не завяршылі. Сёння ж справы на будоўлі практычна не рухаюцца з месца. Праўда, старшыня аргкамітэта МЖК В. Зяленка (цяпер ён узначальвае малое прадпрыемства МЖК-буд) усё ж атрымаў кватэру, і ў яго настрой, вядома, лепшы, чым у радавых байцоў камсамольска-маладзёжнага атрада.

Многія з іх, дарэчы, пасля абумоўленых дагаворам двух гадоў работы на будоўлі вярнуліся на свае ранейшыя месцы і цяпер ходзяць па інстанцыях і пішуць скаргі — у трэст, аблвыканком, пракуратуру, выпрошваючы тое, што ім належала па закону. Якая да болю знаёмая сітуацыя! Праўда, ва ўмовах сённяшняга хаосу, калі ніхто нікога не хоча слухаць і паважаць, яна значна ўскладнілася. Плюваць цяпер усім на гэтыя МЖК! Ну, а лёс камсамола, які выступаў у ролі штурхача гэтай ідэі, вядомы. Праўда, лідэр новай арганізацыі — Саюза моладзі Беларусі А. Фядута ў нядаўнім інтэрв'ю нашай газеце пабяцаў, што «гэты рух мы будзем падтрымліваць, наколькі магчыма», але гэта ўсё словы, словы... Ва ўсякім разе члены гродзенскага камсамольска-маладзёжнага атрада апынуліся, як кажуць, у разбітага карыта і ніхто не спяшаецца ім дапамагчы. Зноў іх частуюць абяцанкамі. Напрыклад, кіраўнік будтрэста № 30 Г. Кулікоў, растлумачыўшы затрымку з будаўніцтвам дома МЖК адсутнасцю высакамарачнай чырвонай цэглы, усё ж разлічвае на яго здачу сёлета. Але ніякіх гарантый, вядома, не дае. А тут яшчэ ходзяць упартыя чуткі, што хутка бясплатнага жылля ўвогуле не будзе. І калі нават пабудуюць дом па вуліцы Дзяржынскага — ці не запатрабуюць ад будатрадаўцаў заплаціць за кватэры?

Такая вось гісторыя. А пачыналася ўсё так цудоўна...

Б. ПРАКОПЧЫК,
кар. «Звязды».

ПАСТАНОВА Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь

Аб зацвярджэнні старшыні Цэнтральнай камісіі па выбарах народных дэпутатаў Рэспублікі Беларусь

Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь **пастанаўляе:**

Зацвердзіць старшынёй Цэнтральнай камісіі па выбарах народных дэпутатаў Рэспублікі Беларусь **Абрамовіча** Аляксандра Міхайлавіча.

Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь С. ШУШКЕВІЧ.

12 сакавіка 1992 г.
г. Мінск.

ПАСТАНОВА Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь

Аб вызваленні Заламая У. А. з пасады намесніка Старшыні Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь

Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь **пастанаўляе:**

Вызваліць **Заламая** Уладзіміра Аляксандравіча з пасады намесніка Старшыні Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь у сувязі з пераходам на іншую работу.

Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь С. ШУШКЕВІЧ.

12 сакавіка 1992 г.
г. Мінск.

ПАСТАНОВА Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь

Аб вызваленні Пілюты У. С. з пасады намесніка Старшыні Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь

Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь **пастанаўляе:**

Вызваліць **Пілюту** Уладзіслава Сяргеевіча з пасады намесніка Старшыні Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь у сувязі з выхадам на пенсію па стану здароўя.

Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь С. ШУШКЕВІЧ.

12 сакавіка, 1992 г.
г. Мінск.

Летась мінскі завод «Радыян» выпусціў 110 тысяч бытавых дазіметраў РКСБ-104 і РКСБ-104/1. Большасць з іх была адпраўлена ў найбольш пацярпеўшыя ад аварыі на Чарнобыльскай АЭС раёны Беларусі.

НА ЗДЫМКУ: рэгуліроўшчык апаратуры Іван УРБАН за работай.

Фота Юрыя БОНДАРАВА.

ПУНКТ ПОГЛЯДУ

Якім шляхам ісці прафесіянальным саюзам? З кім і на якой аснове дабівацца сацыяльнага партнёрства?

ДАГАДЖАЦЬ—НЕ ПАЗІЦЫЯ ДЛЯ ПРАФСАЮЗАЎ

Здавалася б, грамадска-палітычная, эканамічная сітуацыя ў Беларусі пагоршылася — больш няма куды. А крызіс, тым не менш, нарастае, і гэта непакоіць кожнага жыхара рэспублікі. Заклікі ж да сацыяльнага міру з боку тых, хто мае ўладу, пакуль мала дапамагаюць. Дзе ж тая сіла, якая развяжа сённяшнія праблемы?

Апошняе слова, як і заўсёды, застаецца за працоўнымі. І калі не будуць вырашаны надзённыя праблемы работы прадпрыемстваў, а эканамічныя рэформы не набудуць сацыяльнай афарбоўкі, то гэтае «апошняе слова» можа мець самыя непрадказальныя вынікі. Адносіны да прафсаюзнага руху з'яўляюцца ў многім ключавымі ў далейшым пераўладкаванні грамадства. Бо гэта — грамадска-эканамічная арганізацыя, якая аб'ядноўвае найбольш масавую частку працоўных, тых людзей, якія прадаюць сваю рабочую сілу на рынку працы.

...Дэфармацыі прафруху пры сацыялістычным ладзе агульнавядомыя. Зусім не выпадкова партыяй бальшавікоў у дваццатыя гады супраць гэтага руху была разгорнута кампанія, што атрымала назву «дыскусіі аб прафсаюзах». Яе мэтай было пазбавіць прафсаюзныя арганізацыі незалежнасці, паставіць іх пад кантроль партыі, а потым уманціраваць у адміністрацыйна-камандную сістэму. Што і было з поспехам ажыццёўлена: прафсаюзы зрабілі «прывадным пасам» ад партакратыі да паслухмяных працоўных мас.

Толькі за апошнія паўтара-два гады прафсаюзны рух стаў на шлях вяртання да сваіх першасных прынцыпаў, адным з якіх з'яўляецца прынцып незалежнасці ад палітычных, дзяржаўных і іншых структур. Аднак працэс гэты няпросты, супярэчлівы, ёсць шмат прычын, якія яго тармозяць,— як знешніх, так і ўнутраных. На прафсаюзы пакуль ціснe груз мінулага — наяўнасць у іх рабоце дзяржаўных функцый, устарэлая ў многім структура і частка кадраў, якая выхоўвалася ва ўмовах партыйнай і гаспадарчай наменклатуршчыны.

Негатыўную ролю адыгрывае і расслаенне прафсаюзнага руху. Калі з'яўляюцца новыя па прафесіянальных прыкметах структуры, праяўляецца плюралізм у метадах і тактыцы — то гэты працэс аб'ектыўны і заканамерны. І зусім іншае, калі прафсаюзы расколваюць па палітычных матывах, каб выкарыстаць іх дзеля разнастайных амбіцыйных камбінацый. Дрэнную паслугу прафсаюзнаму руху аказвае і той факт, што яшчэ няма канцэпцыі яго развіцця пры пераходзе да рынку.

Не менш адмоўна ўплываюць на нашу дзейнасць і шматлікія знешнія фактары. Як, скажыце, можна дастойна абараняць правы працоўных, калі сёння ідзе сапраўднае наступленне на прафсаюзы, якое разгарнулі пэўныя групоўкі ў Вярхоўным Савеце, урадзе, а таксама некаторыя грамадскія і палітычныя арганізацыі, выконваючы «заказ» партдзяржчыноўнікаў, новых уласнікаў і прадпрымальнікаў? Пры такім палітычным раскладзе канцэпцыю сацыяльнага партнёрства і заканадаўчую базу ўзаемаадносін паміж прафсаюзамі і ўрадам, уласнікамі і работадаўцамі распрацаваць будзе надзвычай цяжка. Калі ж да ўсяго гэтага дадаць ізаляванасць прафсаюзаў Беларусі ад міжнароднага прафруху, то атрымаем поўную магчымасць нецывілізаваных «гульняў» з боку ўлад у адносінах да працоўных.

Вельмі характэрна неразуменне ролі прафсаюзаў пры пераходзе да рыначных адносін, іх месца ў рыначнай эканоміцы, якое дэманструюць многія кіраўнікі і дэпутаты ВС, лідэры палітычных партый. Гэта пацвярджае хоць бы тарпедаванне Закона аб прафсаюзах, нежаданне разглядаць тыя законы, якія дапамаглі б Вярхоўнаму Савету сфарміраваць прававую базу сацыяльна-эканамічнай абароны працоўных.

У тым жа рэчышчы і нежаданне ўрада весці паўнацэнныя перагаворы з прафсаюзамі па тарыфных пагадненнях. Звяртае на сябе ўвагу і пазіцыя Старшыні Вярхоўнага Савета С. Шушкевіча, якая нагадвае пазіцыю іншых партыйных кіраўнікоў часоў «дыскусіі аб прафсаюзах». Як жа інакш расцаніць той факт, што яму вельмі імпануюць вернападданніцкія падыходы лідэра Канфедэрацыі працы РБ М. Собаля, які, заблытаўшыся ў разважаннях аб прыватызацыі, вядзе рабочы рух да развалу.

Як у свой час казаў былы лідэр перабудовы, нам «падкідваюць»... Ідэя так званага «ўсеагульнага ўласніка» — гэта тая ж камуністычная утопія, толькі наадварот. Працаваць па найму будуць да той пары, пакуль існуе прыватная ўласнасць, якая, між іншым, становіцца атрыбутам новага ў нашым грамадстве. А раз так, то і забастоўка была, ёсць і будзе дзейснай зброяй наёмнага работніка (і законнай таксама). Як, дарэчы, і права на забастоўку...

Ці ДАГАДЖАЦЬ, ці падхалімнічаць, танцаваць вакол улад і высокіх кіраўнікоў славутую польку-бабачку — такое пытанне перад прафсаюзамі ўжо не стаіць. Як жа ім стаць моцным, надзейным гарантам цывілізаванага рабочага руху? На мой погляд, агульная канцэпцыя можа выглядаць наступным чынам.

Прафсаюзы (і гэтага ніхто аспрэчваць не можа) — арганізацыя работнікаў наёмнай працы, створаная для абароны спецыфічнага тавару — рабочай сілы, яе цаны, умоў і магчымасцей яе продажу і г. д. А таму яны і выконваюць сацыяльны заказ працоўных. У прыватнасці, адна з мэт прафсаюзнага руху — аслабіць жорсткасць і бязлітаснасць канкурэнцыі, унесці элементы сацыялізацыі ў рынак працы.

Прафсаюзы абавязкова павінны аслабаніцца ад выканання дзяржаўных функцый, у тым ліку — ад кіравання любой часткай фонду сацыяльнага страхавання. Разам з тым яны абавязаны захаваць права кантролю ў справе арганізацыі ўсіх сацыяльных фондаў (пенсіённага, аздараўлення, страхавання і інш.). Неабходна садзейнічаць структурным змяненням у прафарганізацыях, зліццю, узбуйненню галіновых прафсаюзаў, скажам, у асацыяцыі. І тым самым — пазбаўляцца спадчыны дзяржаўных структур у прафсаюзным руху.

Затое ніяк нельга дапусціць, каб у адным і тым жа прафсаюзе знаходзіліся і наёмны работнік, і работадаўца. Таму неабходна прыпыняць членства ў прафсаюзе тых, хто кіруе прадпрыемствам, цэхам і г. д. Такое становішча падштурхне адміністратараў, дырэктараў, начальнікаў да стварэння саюза работадаўцаў — альтэрнатыўнага прафсаюзам і накіраванага на абарону інтарэсаў работадаўцы, прадпрымальніка. Усё гэта дапаможа наладзіць нармальнае, цывілізаванае сацыяльнае партнёрства. Адстойваючы эканамічныя інтарэсы сваіх членаў, прафсаюзы, думаецца, пяройдуць і да палітычных патрабаванняў. Для рэалізацыі мэт такога характару яны могуць ствараць палітычныя партыі або выдаваць палітычны заказ тым ці іншым партыям, падтрымліваючы іх на парламенцкіх выбарах. Гэта дазволіць мець у заканадаўчых органах такіх дэпутатаў, якія адстойвалі б пазіцыі прафсаюзаў.

Асноўнай формай узаемадзеяння прафсаюзаў з работадаўцамі, урадавымі і іншымі прадстаўнікамі ўласніка з'яўляюцца, безумоўна, перагаворы па заключэнню тарыфных пагадненняў, а таксама пагадненняў пры вырашэнні працоўных канфліктаў і спрэчак, калектыўных дагавораў. Адной з форм эфектыўнага ўздзеяння на работадаўцу ці ўласніка прафсаюзы прызнаюць забастоўку, часовую адмову ад работы ў любым выглядзе. Яны, дарэчы, не стануць адмаўляцца і ад камерцыйнай дзейнасці, бо неабходна фарміраваць сваю ўласнасць, ствараць канфліктныя фонды на выпадак забастовачнай барацьбы. І, што вельмі важна, прафсаюзы абавязкова павінны ўдзельнічаць у правядзенні прыватызацыі і раздзяржаўлення ўласнасці, адстойваючы, зразумела, інтарэсы сваіх членаў.

Наогул, праблемы ўласнасці, а значыць прыватызацыі, нацыяналізацыі прафсаюзы разглядаюць з пазіцыі ацэнкі іх сацыяльнасці: ці вырашаюцца пытанні занятасці, адэкватнасці цаны рабочай сілы, ці ствараюцца прымальныя ўмовы працы, ці павышаецца ўзровень сацыяльных гарантый і г. д.

Безумоўна, прапанаваныя прынцыпы арганізацыі прафсаюзнага руху не з'яўляюцца прэтэнзіямі на абсалют. Дыскусія аб прафсаюзах (у нармальным сэнсе гэтага слова) цяпер неабходна. Гэта дасць магчымасць больш дакладна пабудаваць прававую базу сацыяльна-эканамічнай абароны працоўных. Наступленне ж на правы рабочых ужо разгарнулася, падрыхтаваны праект Кодэкса законаў аб працы, дзе прадпрымальніку, работадаўцу даецца права на звальненне работнікаў без згоды прафсаюзных органаў. Адным словам, заканадаўства ўстанаўлівае самавольства ў адносінах да наёмнага работніка. Выключаюцца гарантыі прафсаюзным актывістам, каб адбіць жаданне ў рабочых абараняць саміх сябе.

Мне здаецца, малюнак ясны: ужо запушчана ў ход цэнавае бязмежжа, прадпрыемствы кінуты ўрадам на волю лёсу, і, каб поўнасцю «дацiснуць» працоўных, рыхтуюцца законы, якія знішчаюць іх правы на самаабарону. І ўсё гэта робіцца пад прыкрыццём пераходу да рынку.

Хочацца, аднак, заўважыць: пагарда да галоўнага вытворцы дорага можа каштаваць. Хацелася б, каб народныя дэпутаты, якія абвясцілі сваю «незалежнасць» ад выбаршчыкаў, усё ж рабілі справаздачы аб сваіх справах у працоўных калектывах.

Рабочыя, спецыялісты, інжынеры, якія працуюць па найму і прадстаўляюць цяпер самую масавую частку працоўных, усведамляюць сваю ролю ў перабудове грамадства. Менавіта ў іх інтарэсах, у інтарэсах усяго беларускага народа і былі распачаты рэформы.

А. БУХВОСТАЎ,
сустаршыня Асацыяцыі незалежных прафсаюзаў прамысловасці Рэспублікі Беларусь.

РОЗГАЛАС

ЯКІМ МОЖА БЫЦЬ КАЛЕКТЫЎНЫ ДАГАВОР

БАБРУЙСК. На камбінаце будаўнічых матэрыялаў адбылася канферэнцыя працоўнага калектыву. Заключаны калектыўны дагавор на гэты год паміж адміністрацыяй і прафкомам, які прадстаўляе інтарэсы працоўных.

Як і раней, вялікае месца ў калдагаворы адведзена вырашэнню сацыяльных пытанняў. Тут паспяхова ажыццяўляецца жыллёвая праграма — сёння кватэры атрымліваюць тыя, хто стаў на ўлік у 1984 годзе, па льготнай чарзе — у 1987 годзе. Маладым сем'ям выплачваецца беспрацэнтная пазыка ў памеры 10 тысяч рублёў. Аднаразовая дапамога ў памеры 500 рублёў выдзяляецца маладым рабочым, якія ідуць служыць у армію, а калі яны вяртаюцца ў калектыў, то атрымліваюць 1.000 рублёў.

Юрый МІКАЛАЕЎ.

Пакуль жывуць на свеце прасцякі

На жаль, мы, відаць, памыліліся, паведаміўшы не так даўно аб тым, што ў Мінску стала значна менш легкадумных і даверлівых людзей. Суровае жыццё абвергла нашы радасныя ўяўленні. У адзін дзень міліцыя зарэгістравала 4 выпадкі махлярства (!). Сапраўды, час рукамі развесці! Ну скажыце, калі ласка, хто з валодаючых хоць кропляй цвярозага розуму, стане чапляцца да абсалютна невядомага мужчыны на вуліцы з просьбай дапамагчы ацаніць кошт залатога кулона з брыльянтам?! А вось 46-гадовы непрацуючы Г. зрабіў менавіта так. І невядомы «ацэншчык» яму вельмі дапамог: Г. застаўся без каштоўнай рэчы і, што самае крыўднае, так і не даведаўся, колькі ж яна каштуе! Сваімі рукамі ў сваёй кватэры аддала зусім незнаёмай жанчыне свае збераженні ў суме 10 тысяч рублёў мінчанка З., медсястра адной з гарадскіх паліклінік. Тая ў адказ пабяцала ёй дастаць «па блату» халадзільнік. На жаль, набытку так і не дачакалася. І не магла дачакацца, бо з дапамогай мінскай міліцыі асоба шчодрай на абяцанні грамадзянкі ўстаноўлена. Гэта жыхарка горада Нікалаева С., якая прыбыла ў наш горад з мэтай «аблапошыць» даверлівых беларусаў і, як бачыце, даволі паспяхова пачала ажыццяўляць задуму. Махлярка затрымана і дастаўлена ў ІЧУ.

Абвялі вакол пальца і адказнага работніка Міністэрства культуры рэспублікі. Нейкі П. яшчэ ў верасні мінулага года паабяцаў яму дапамагчы набыць аўтапакрышкі. У абмен на словы атрымаў рэальную і па тых часах значную суму — 1.100 рублёў. Больш за паўгода вадзіў прайдзісвет даверлівага чалавека за нос, пакуль у рэшце рэшт не «пагарэў» за аналагічныя справы ў Савецкім раёне. Толькі тады ацаніў і наш герой — звярнуўся ў міліцыю. Цяпер П. будзе адказваць і за гэтае злачынства.

Адным словам, «пакуль жывуць на свеце... прасцякі», свабодна і лёгка адчуваюць сябе жулікі і прайдзісветы. Можа быць, паважаныя суграмадзяне, нарэшце, паразумнеем?

АБЛІЗВАЦЦА РАНА

Памятаючы ісціну, гандаль — рухавік прагрэсу, не спяшайцеся радавацца, калі нейкі тавар застаецца ў межах Беларусі. Вось, напрыклад, распарадзіўся Саўмін рэспублікі скараціць у гэтым годзе пастаўкі мяса ў Расійскую Федэрацыю на 9,6 тысячы тон. Апетытная аказалася б вестка, каб гэта мера не была адказам на адмову Расіі паставіць 22 тысячы тон рыбнай мукі для вырабу камбікармоў, якія, у сваю чаргу, неабходны для вытворчасці 9,6 тыс. тон мяса. Памянёнае мяса Саўмін РБ перадаў Міністэрству хлебапрадуктаў для абмену на рыбную муку па бартэру. Не выключана, што мука будзе знойдзена ў той жа Расіі.

БелаПАН.

Будзе наша свята і на іхніх вуліцах

25—27 сакавіка ў Вільні адбудзецца свята беларускай культуры. Ініцыятыва яго правядзення належыць Дэпартаменту па справах нацыянальнасцей пры ўрадзе Літоўскай Рэспублікі.

Актыўны ўдзел у падрыхтоўцы свята прымаюць таксама Міністэрства культуры і адукацыі, гарадское ўпраўленне культуры і Цэнтр беларускай культуры ў Літве. Свята прысвячаецца Дню незалежнасці Беларусі — угодкам Беларускай Народнай Рэспублікі. У яго праграме — спектакль «Тутэйшыя» ў пастаноўцы Беларускага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы, які адбудзецца 25 сакавіка на сцэне Літоўскага акадэмічнага тэатра драмы, адкрыццё выстаўкі твораў беларускіх мастакоў суполкі «Пагоня» Саюза мастакоў Беларусі (26 сакавіка ў памяшканні віленскага Палаца выстаў), канцэрт мужчынскага камернага хору «Унія» (27 сакавіка ў зале Барокка).

Акрамя таго, у Рэспубліканскай публічнай бібліятэцы імя Мажвідаса будзе разгорнута выстава беларускай кнігі. Свята праводзіцца на дзяржаўным узроўні.

Валянцін СТЭХ, БелаПАН.

ПОЕЗД ПАЕХАЎ БЕЗ ПАСАЖЫРА

МАГІЛЁЎ (А. САНЧУК). Памятаеце, як пасажыр «падмануў» праваднікa: купіў білет на поезд, але ў вагон наўмысна не сеў. Міжволі нагадваецца гэты анекдот у сувязі з учынкам старшыні Магілёўскага гарсавета Сяргея Габрусева.

Ён адзіны з былых беларускіх народных дэпутатаў СССР публічна заявіў, што паедзе на надзвычайны з'езд парламентарыяў былога Саюза. Але напярэдадні вызначанай даты адкрыцця з'езда Сяргей Арцёмавіч зрабіў процілеглую заяву. На сустрэчы з журналістамі ён сказаў, што ўжо не бачыць неабходнасці прымаць удзел у гэтым з'ездзе.

І дадаў: перамяніць рашэнне дапамаглі сродкі масавай інфармацыі, якія здолелі пераканаць грамадскую думку ў небяспецы намераў ініцыятараў сустрэчы эксдэпутатаў. Паводле слоў Сяргея Габрусева, ён якраз і збіраўся выкрываць на з'ездзе гэту небяспеку.

А ХТО ВІНАВАТЫ?

БРЭСТ. Адзін з сумна вядомых рэстаранаў Брэста — рэстаран «Масква» ў цэнтральнай частцы горада. Вечарамі ў яго прасторнай зале знаходзіцца проста небяспечна: п'яныя дэбошы, бойкі, хуліганскія выхадкі.

Каб засцерагчы сябе і гасцей, абслуговы персанал звярнуўся ў міліцыю за дадатковай абаронай. Магчыма, міліцэйскія нарады будуць узмоцнены.

КУЛЯ—ДУРА, «ГУБА»—НЕ...

МАГІЛЁЎ. Пры спробе ўцячы з гаўптвахты быў цяжка паранены ваеннаслужачы, які потым памёр.

На гаўптвахту А. трапіў за грубае парушэнне правіл нашэння ваеннай формы. Аднак праз некаторы час А. паспрабаваў з «губы» ўцячы. Гэтаму вырашыў перашкодзіць афіцэр, які быў у нарадзе. Спачатку ён зрабіў некалькі папераджальных выстралаў, потым адзін прыцэльны — куля трапіла салдату ў шыю. Праз чатыры гадзіны ў бальніцы ён памёр.

ХТО ПРАДУХІЛІЦЬ ГІБЕЛЬ ДУХОЎНАГА БАГАЦЦЯ?

Апынуцца ў абдымках агню можа бадай што самы багаты ў рэспубліцы кніжны фонд Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі (не так даўно яна насіла імя Леніна). Гэта небяспека ўзнікла ўжо даўно. Кожны год пагражалі супрацоўнікі раённай пажарнай інспекцыі закрыць кнігасховішча.

Сёлета праверку правяла гарадская пажарная інспекцыя і прыйшла да вываду: такая вялікая колькасць кніг на драўляных паліцах непазбежна некалі ўспыхне. Таму 90 працэнтаў кнігасховішчаў закрыта ў сувязі з павышанай пажарнай небяспекай, а значыць, немагчымасцю знаходзіцца там людзям.

Зараз выбар літаратуры ў багатай на яе Нацыянальнай бібліятэцы вельмі абмежаваны. Яе шматлікія чытачы могуць карыстацца толькі тымі выданнямі, якія знаходзяцца ў чытальных залах. Заказы не прымаюцца, бо выканаць іх няма магчымасці.

Гэта недарэчнасць (інакш не назавеш) адносна карыстання духоўным скарбам яшчэ раз напамінае: Нацыянальнай бібліятэцы тэрмінова патрэбны новыя памяшканні. Нельга дапусціць, каб народ быў пазбаўлены свайго духоўнага багацця.

Марыя ДАБЖЫНСКАЯ.

КАЛЯНДАР «ЗВЯЗДЫ»

18 САКАВІКА

250 гадоў назад (1742 г.) князем М. Радзівілам была заснавана свержанская фаянсавая мануфактура, якая праіснавала да сярэдзіны 60-х гадоў XVIII стагоддзя.

Вёска Новы Свержань, за 4 кіламетры ад Стоўбцаў, заўсёды з'яўлялася буйным гандлёвым цэнтрам, бо адсюль пачыналася суднаходства па Нёману, тут была вялікая паромная пераправа. Славілася вёска і фаянсавай вытворчасцю. Буйны магнат Міхаіл Радзівіл адкрыў у 1742 годзе першую на тэрыторыі Беларусі фаянсавую мануфактуру. Выраблялася пераважна сталовы посуд. Мастацкім дасягненнем свержанскай фаянсавай мануфактуры можна лічыць арыгінальную манументальна-дэкаратыўную пластыку — 6 фаянсавых алтароў для капліцы палаца «Эрмітаж» у Альбе — летняй рэзідэнцыі Радзівілаў пад Нясвіжам, а таксама бюсты старажытных філосафаў, зробленыя спецыяльна для ўпрыгажэння інтэр'ера бібліятэкі ў Нясвіжскім замку Радзівілаў. Што датычыцца стылёвага ўвасаблення «прадукцыі», то яно зведвала ўплыў заходнееўрапейскіх мастацкіх стыляў — барока і ракако.

● РАДЫЁПЕРАХВАТ

«БІ-БІ-СІ»

● Пад Кобрынам адзін з англійскіх грузавікоў з гуманітарнай дапамогай для жыхароў Кастрамы трапіў у аварыю. Яе прычынай, на думку англічан, стала памылковая каманда члена кастрамскога эскорту. Работнікі Кобрынскага ДАІ спачатку адмовіліся дапамагаць, але потым змякчыліся. Частку падарункаў, якую не ўдалося размясціць, — адзенне і цацкі — падарылі маленькім жыхарам Кобрына.

● **Вучоныя Фларыдскага універсітэта некалькі месяцаў пры дапамозе камп'ютэра даследавалі адно з вядомых біблейскіх цудаў. Чаму воды Чырвонага мора шмат соцень гадоў назад расступіліся і прапусцілі ізраільцян, якія такім чынам выратаваліся ад войск фараона. На думку вучоных, здарылася гэта дзякуючы вялікай буры, вецер якой разагнаў хвалі. Даследаванні на камп'ютэры паказалі верагоднасць падобнага на гэтым участку Суэцкага праліва.**

● СНД запэўніла Кітай у тым, што яе войскі, якія налічваюць каля 60 тысяч чалавек, будуць адведзены ад кітайскай граніцы.

● **Улады Расіі і Казахстана абвяргаюць сцвярджэнні аб тым, што быццам бы яны паставілі Ірану дзве ядзерныя боегалоўкі і некалькі ракет сярэдняга радыуса дзеяння. Прадстаўнікі Расіі і Казахстана запэўнілі, што гэта зброя знаходзіцца пад кантролем і ніколі не будзе прададзена іншым дзяржавам.**

● Праваахоўніца Алена Бонар у Парыжы на прэс-канферэнцыі, наладжанай армянскай партыяй «Дашнак», заявіла, што канфлікт у Карабаху — з той жа катэгорыі, што і югаслаўскі. Яна нагадала фразу А. Сахарава: «Карабах для Азербайджана справа прэстыжу, для Арменіі — справа жыцця». Толькі пасля вырашэння гэтай праблемы стане зразумелым, па якім шляху пойдуць краіны СНД — дэмакратычным ці сацыял-нацыяналістычным. А зараз расійскае кіраўніцтва аслаблена ўнутранымі спрэчкамі, каб паўплываць на гэту праблему.

● **Захоп Зугдзідзі прыхільнікамі Гамсахурдыя — першы крызіс, з якім сутыкнуўся Шэварднадзе на пасадзе старшыні Дзяржсавета. Яго член Н. Натадзе прызнаўся карэспандэнту Бі-бі-сі, што ваенныя пераконвалі Шэварднадзе вырашыць канфлікт сілай зброі, але ён адмовіўся, аддаючы перавагу мірнаму шляху.**

РАДЫЁ «СВАБОДА»

● 17 сакавіка ў Маскве быў распаўсюджаны заклік да грамадзян Расіі і народаў СНД. У ім гаворыцца, што фашызм зноў пагражае свету. Гэты неафашызм мае цесныя сувязі з камуністычным падполлем, органамі МУС і бяспекі, арміі і прафсаюзаў. Для фашызму настаў залаты час. Менавіта ў падобных крызісных умовах да ўлады прыйшоў некалі Гітлер. Таму народы заклікаюцца да стварэння антыфашысцкага фронта.

● **Румынія заклікала Расію і Украіну дапамагчы ў вырашэнні канфлікту ў Прыднястроўі. Прэзідэнт Іліеску выказаў заклапочанасць тым, што ўзброеныя казакі прыбываюць у Прыднястроўе для падтрымкі сепаратыстаў.**

● Генеральны сакратар НАТО заявіў у Вільнюсе, што НАТО падтрымлівае хутчэйшы вывад савецкіх войск з Прыбалтыкі.

● **На Украіне аб'яўлена, што цяпер плата за кватэру, ваду, газ і тэлефон і іншыя паслугі будзе прымацца толькі купонамі. Гэта выклікана падзеннем вартасці купонаў напярэдадні ўвядзення ўласнай валюты.**

«НЯМЕЦКАЯ ХВАЛЯ»

● Э. Хонекер заявіў, што ён гатоў вярнуцца ў Германію пры ўмове, што яго не аддадуць пад суд. Ён можа выказаць сваю думку па ўсіх пунктах абвінавачвання, але ў нейтральным месцы.

● **Федэральны ўрад у Боне выдзеліў 1.100 тысяч марак ахвярам землетрасення ў Турцыі. Грузы з дапамогай дастаўляюць самалёты бундэсвера. У нямецкім пасольстве ў Анкары створаны крызісны штаб.**

● У Грузіі, дзе нядаўна вяліся жорсткія баі, на ваенных складах захоўваецца ядзерная зброя. Яна ахоўваецца, але няма гарантый яе незахопу ў ходзе міжнацыянальных сутыкненняў.

● **Некаторыя газеты Германіі апраўдваюць рашэнне Украіны асабіста ліквідаваць ядзерную зброю. Расія сама спрыяла ўзнікненню падазрэнняў, што яна не ў сілах хутка справіцца з гэтай задачай, прадухіліць спробы захопу такой зброі. Таму можна зразумець Украіну, якая з міжнароднай дапамогай хоча знішчыць тактычную зброю.**

● Былы пракурор ГДР Фогель шмат гадоў быў пасрэднікам у выкупе ФРГ больш як 3,5 тысячы палітычных зняволеных Усходняй Германіі. Зараз гэты «гандляр людзьмі» знаходзіцца ў турме. Яго абвінавачваюць у супрацоўніцтве са «штазі» і прысвойванні значных сродкаў.

● **Б. Ельцын зусім не выпадкова прызначыў сябе міністрам абароны Расіі. Такім чынам ён умацоўвае сваю ўладу. Цікава, што намеснікі міністра пакуль што не назначаны. Таму меркаваць, якая група возьме пад свой уплыў армію, яшчэ рана.**

● У Латвіі пачалі выплачваць кампенсацыю рускім, якія пакідаюць краіну. Пры райсаветах створаны камісіі, якія вызначаюць суму кампенсацыі. Тысячу рублёў плацяць за квадратны метр кватэры. Гэта сума можа быць падвоена, калі жыллё вызваляецца ў першыя тры месяцы пасля выхаду адпаведнай пастановы. Улічваюцца таксама якасць жылля, яго месца размяшчэння. Робіцца ўсё, каб рускамоўныя хутчэй выехалі.

● РАДЫЁПЕРАХВАТ

ШТО ВАС ХВАЛЮЕ СЁННЯ?

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

кішэні. Скажыце, у каго сёння ёсць такія грошы? Ды і дзе ўзяць тыя матэрыялы?

У майго таварыша (ён маладзейшы за мяне) двое дзяцей. У садзік ходзяць яшчэ. Дык ён 800 рублёў за іх кожны месяц плаціць. А я купіў малодшаму ўнуку маечку — 25 рублёў аддаў, старэйшаму паліто набыў за 632 рублі. Абдзіралаўка працоўнага люду, а не лібералізацыя цэн. Так, паднялі зарплату. Але ж рэальна яна, на маю думку, стала значна меншай, чым была раней. Бо на яе менш купіш. Дык дзе ж клопаты аб людзях, аб якіх заяўляюць ва ўрадзе?

Дацэнт дзяржуніверсітэта Мікалай АКУЛІЧ: Трывожыць многае. І асабліва духоўная беднасць многіх людзей, у чым непасрэдная віна нашага грамадства. Вы паглядзіце, для многіх нічога святога на зямлі няма. Колькі злачынстваў учыняецца! Ды якіх?! Сярод белага дня ўзламваюць дзверы кватэр, рабуюць нажытае людзьмі цяжкай працай. Дакаціліся да чаго — сын гвалтуе маці, а ўнук — бабулю. Ніякіх тармазоў у свядомасці, ніякага сумлення.

А вазьміце міжнацыянальныя канфлікты, якія шмат дзе ўжо да войнаў прывялі. Чаму раней іх не было, чаму зараз яны разыграліся? Людзі цярплівасць страцілі, за стол мірных перагавораў не хочуць сесці. Ці не адсутнасць тут культуры і наша «камуністычнае выхаванне»?

І яшчэ. Што за адносіны да навукі? Сродкі на яе выдзяляюцца мізэрныя. Аплата працы вучоных меншая, чым кваліфікаваных рабочых. А мы ж гаворым аб навукова-тэхнічным прагрэсе, які павінен быць паскаральнікам развіцця грамадства...

Пенсіянерка Вера БОНДАР: Вядома ж, узровень жыцця, цэны. Мы з мужам як дасягнулі пенсіённага ўзросту, дык вырашылі: будзем працаваць яшчэ, бо на адну пенсію — паспрабуй пражыві. Так і было. А потым мяне скарацілі, бо лішнія людзі аказаліся на прадпрыемстве з-за падаражання ўсіх матэрыялаў. Муж яшчэ, праўда, працуе. Але можа здарыцца, што і яго хутка папросяць.

Навучэнка медвучылішча Вольга САНАТАВА: Што гэта за жыццё, калі стыпендыя ў нас 400 рублёў, а самы танны абед — восем? У вучылішчы сталовая цесная, дык мы ходзім у кафэ ці гарадскую сталовую, а там яшчэ даражэй. Білет у кіно — 5—6 рублёў, у цырк 20—25. Аб турыстычнай паездцы толькі марыць можна, аб прыгожым і модным адзенні — таксама. Бацькі дапамагаюць, чым могуць, але іхняй зарплаты не хапае з-за шалёных цэн на ўсё.

Запісаў Уладзімір ПЕРНІКАЎ.

«Араб» не толькі для арабаў

Днямі на другім паверсе сталовай інтэрната БПА для арабскіх студэнтаў адкрылася кафэ хуткага абслугоўвання з меню «што паслаў Алах».

Арабская кухня ўсяго за некалькі чырвонцаў можа прапанаваць смачныя ўсходнія стравы. Усе прадукты купляюцца на рынку, а хлеб пякуць па спецыяльных арабскіх рэцэптах.

— І нічога не застаецца, — сцвярджае «гаспадар» гэтай установы, іарданец Файуні Гасан, які жыве ў Мінску. — Наогул, у кафэ могуць прыходзіць усе, — працягвае ён, — тым больш, што хутка абслугоўванне значна палепшыцца. Плануем зрабіць тут рэстаран і назваць яго «Араб». А каб весялей было бавіць час, паклапоцімся аб музыцы.

Абдул ХАМІД. II курс БДУ. Йемен.

Чорнае і з рагамі

ХОЧАЦЕ — ВЕРЦЕ, ХОЧАЦЕ — НЕ

З чым ідуць людзі да знахаркі? У асноўным, вядома, з хваробамі, са стратамі. Падлетак дома не начаваў — адразу ж да Ніны Кір'янавай: дзе ён? Але самая распаўсюджаная просьба сярод яе пацыентаў: дапамажыце, мяне сурочылі.

Наконт гэтага ў яе цэлая тэорыя. Тут яна прафесар. У яе магутны арсенал падручных сродкаў — нездарма ж яе бабка ў Палессі дагэтуль славіцца сваім знахарствам. Тут табе і каменьчыкі, і галінкі, і амулеты, і замовы, і свечкі... «Ратаваць» яна звычайна пачынае з лекцыі па «філасофіі сурокаў».

— Вас сурочылі таму, што ў вас усяліўся страх,—гаворыць яна.— Страх разрывае вашу ауру і адкрывае шлюз для дрэнных думак, што зыходзяць ад нядобрых людзей, якія вас акружаюць. Думка, як вы ведаеце, мае сілу. Таму самы галоўны сродак пазбавіцца ад сурокаў — перастаць баяцца. Паверыць у сябе. Тым самым узмацніць сваю ауру.

Потым яна параіць вам «пачысціць» сябе і свой пакой пры дапамозе запаленай царкоўнай свечкі. Вадзіць ёю трэба па гадзіннікавай стрэлцы. Калі свечка гарыць ярка і роўна—значыць вы «пачысціліся» ўжо, калі чадзіць—працягвайце чысціцца. Яшчэ можна ў думках абвесці сябе кругамі — і тым самым паставіць заслону на шляху злой думкі.

Асабіста ў мяне такога роду парады выклікаюць усмешку. Але калі яна гаворыць, што трэба часцей пры свечках піць чай ці каву, я ёй веру. Таму што ведаю — гэты рытуал прыносіць масу добрых эмоцый. Калі яна гаворыць пра свечкі, я ўспамінаю Андрэя Вазнясенскага: «Любите при свечах. Танцуйте до гудка. Живите при сейчас...» А адна мая сяброўка любіць паўтараць: ці ж можна напісаць «Яўгенія Анегіна» ці «Вайну і мір» пры электрычнасці? Сапраўды, жывы агонь здаўна нёс у сабе свяшчэнны дар творчасці, вылячэння, духоўнасці.

Цяжка з Нінай не згадзіцца, калі яна раіць патаемныя думкі трымаць пры сабе, рыхтавацца сябе да горшага, але ад душы радавацца лепшаму. Душэўную размову весці ў лесе, на прыродзе. Там ваш арганізм, лічыць яна, падсілкоўваецца энергетыкай з космасу. Натуральна, і ўсякія сурокі менш прыліпаюць.

Для людзей, якія пастаянна сумняваюцца, у яе таксама ёсць парада: слухайцеся першай думкі. Яна заўсёды правільная. Яна — як падказка Неба.

Вельмі шмат людзей, якія пакутуюць ад неўрозаў, звяртаюцца да яе. Скардзяцца, што ўсё баліць. Мучыць бяссонніца. Няма сіл жыць. Унутры ўсё смыліць і цісне. У гэтым выпадку яна не стамляецца паўтараць, што ўсё гэта — вынік накопленых у душы адмоўных эмоцый. Найпершы сродак вылячэння — прыхіліцца да асіны. Асіна — чароўнае дрэва — злую сілу ўцягвае ў зямлю. Дарэчы, амаль усе экстрасенсы і чарадзеі вельмі любяць «лячыць» неўрозы асінай. Некаторыя раяць нават класці асінавае палена пад галаву. (І падушкі не трэба).

Для тых, хто не можа заснуць, Ніна рэкамендуе вельмі просты спосаб «адключыцца». Мочкі вуха сціскаеце пальцамі 30 секунд. Адпускаеце на 30 секунд. Так тры разы. Потым— на раз, два, тры, чатыры — удых; на 1—8 — выдых. Паўтарайце, пакуль не заснеце.

Канешне, не варта занадта сур'ёзна ставіцца да парад экстрасенсаў. Адным яны дапамагаюць, другім — не. Суровы дзядзька аднойчы напісаў да нас у рэдакцыю пісьмо. Пачаў дыхаць па метаду нейкага вядомага экстрасенса і развучыўся дыхаць зусім. Ён грозна патрабаваў: адкажыце, што рабіць?

А рабіць нічога не трэба. Трэба жыць спакойна, з гумарам, імкнуцца не шкодзіць свайму арганізму і не распаляць сябе пытаннем: а што там, наперадзе? Тым больш, што і Ніна Кір'янава лічыць, што наперадзе нічога дрэннага. Карцінку нашага жыцця яна бачыць так: стаіць народ у цемры, глядзіць удалечыню. А там сонца толькі-толькі ўзыходзіць, ледзь бачны яго гарачы край. Людзі не разумеюць, світанак гэта ці захад сонца? Але ўсё роўна цягнуць да сонца рукі, каб сагрэцца. Цяпла яшчэ няма. Будзе яно не скора. Ад холаду людзі топчуцца на месцы. Месяць нагамі гразь і гліну. Аднак самыя кемлівыя ўжо лепяць з гэтай гліны цагліны для будучага дома.

Вось так. Жыве сабе ў Падмаскоўі не то чарадзей, не то экстрасенс Ніна Кір'янава. Варожыць. Прадказвае. Пасмейваецца. Газеты на ноч не чытае, да тэлевізара раўнадушная. Няшчаснай сябе не лічыць. Не сумуе. І нам раіць жыць прасцей і лягчэй. Тады і хваробы прыліпаць не будуць.

Святлана БУЛАШОВА.

ЗАМЕЖЖА

ШЧАСЛІВАГА ПЛАВАННЯ!

Ад Парыжа да Брэста па рэках і каналах Еўропы — такі незвычайны маршрут выбраў для сваёй новай экспедыцыі 28-гадовы французскі падарожнік Франсуа Кадзью. Ад набярэжнай Сены ён накіраваўся на надзіманай лодцы ў падарожжа даўжынёй 2,5 тысячы кіламетраў. Кадзью спадзяецца адолець гэту адлегласць прыкладна за сорак дзён. Асноўныя этапы экспедыцыі — французскія гарады Шалон-Сюр-Марн, Нансі, Мец, германскія — Кобленц, Гановер, Патсдам, затым—Варшава і, нарэшце, канчатковы пункт маршруту — беларускі Брэст. Франсуа Кадзью — не навічок у далёкіх падарожжах на надзіманай лодцы. Ён атрымаў вядомасць пасля шматмесячнай экспедыцыі ўздоўж берагоў Атлантыкі і Міжземнага мора па маршруту Нант-Стамбул, якое ён зрабіў яшчэ ў 1987 годзе.

НА ЛЫЖАХ ПРАЗ АРКТЫКУ

ОСЛА. Дзве нарвежскія палярныя экспедыцыі накіраваліся з розных канцоў да Паўночнага полюса. Першая з іх у складзе трох вопытных спартсменаў ставіць сваёй мэтай перасячы Арктыку на лыжах без пабочнай дапамогі і пераадолець каля 2.000 км, спадзеючыся толькі на сябе. Экспедыцыя стартавала ў канцы лютага з мыса Арктычны (архіпелаг Паўночная Зямля) і павінна за 100 дзён, прайшоўшы праз полюс, дасягнуць паўночнага краю канадскага вострава Элсмір (на захад ад Грэнландыі). Да гэтага паходу тройка нарвежцаў сур'ёзна рыхтавалася на працягу двух гадоў, трэніруючыся кожны тыдзень па 20 гадзін.

Другая экспедыцыя — чацвёра лыжнікаў — узяла старт на мінулым тыдні з канадскага берага і мае намер дасягнуць Паўночнага полюса да сярэдзіны мая, пераадолеўшы амаль 1.100 км. У дарозе яны будуць выкарыстоўваць сабачыя запрэжкі і разлічваюць на прамежкавую дастаўку прадуктаў. Пасля пакарэння «вяршыні» зямнога шара падарожнікі вернуцца назад, паколькі мэта экспедыцыі — паставіць своеасаблівы рэкорд: дабрацца на лыжах за адзін год да паўднёвага і паўночнага полюсаў. На Антарктыдзе гэта нарвежская лыжная экспедыцыя пабывала ў мінулым годзе.

ЦЯЖКІ ТОЛЬКІ ПАЧАТАК

Першы за дзесяцігоддзі публічны дом з'явіўся ў Сафіі, паведамляе ў апошнім выпуску балгарскі часопіс «Обштество и право». «Установа» размешчана на адной з цэнтральных вуліц сталіцы. Над дзвярамі няма чырвонага ліхтара, а па сціплым надпісу можна падумаць, што гаворка ідзе не больш чым пра кабарэ. Працуе бар. «Пакоі для гасцей» функцыяніруюць пакуль што толькі на адным паверсе. Астатнія памяшканні «ўзмоцнена рыхтуюцца да наступнага вясенне-летняга сезона».

Як абслуговы персанал «атэльнай часткі», так і афіцыянткі бара прыняты на работу па конкурсу, сведчыць «Обштество и право». Два галоўныя крытэрыі былі вырашальнымі пры падборы штату. Па-першае, узрост кандыдатак павінен быў набліжацца да 18 гадоў. Па-другое, яны аднолькава добра павінны разбірацца і ў сервіроўцы стала, і ў каханні.

НЕ ДАПАМАГЛІ І САМАПАЛЫ

ПЕКІН. Адчайныя перастрэлкі, пагоні, выццё паліцэйскіх сірэн — такога кітайская сталіца не памятае за апошнія 3—4 дзесяцігоддзі. Арышт узброенай банды, што аблюбавала прыватны рэстаранчык непадалёк ад цэнтра Пекіна, адбываўся на вачах шматлікіх сведак.

У мінулую сераду, піша сталічная газета «Бэйцзін жыбао», у Пекінскае ўпраўленне грамадскай бяспекі паступіў сігнал аб тым, што нехта Ван Ляньпінь, якога доўгі час шукалі па абвінавачванню ў шматлікіх злачынствах, бавіць час з сябрамі ў рэстаране па вуліцы Січжымэнь. Аднак арыштаваць яго было няпроста—злачынцы, якіх аказалася восем чалавек, пусцілі ў ход нажы і самапалы. Вялікая колькасць параненых сярод паліцэйскіх сведчыць аб тым, што яны не чакалі такога шалёнага супраціўлення. Частка злачынцаў была арыштавана на месцы, астатнія затрыманы ў суботу, паведамляе газета.

ПОМНІК КУЛЬТУРЫ І ЧАЛАВЕЦТВА

НА ЗДЫМКУ: замак Сан-Сусі ў Патсдаме. Від на Новы Палац. Замак належыць да ліку найбольш значных помнікаў культуры чалавецтва. Гэта адзін з пакуль яшчэ нямногіх аб'ектаў культуры ў новых федэральных землях Германіі, занесеных ЮНЕСКО ў адпаведны пералік. Сан-Сусі быў узведзены ў 1745—1747 гг. прускім архітэктарам фон Кнобельсдорфам.

ЗЕЛЛЕ З-ЗА МЯЖЫ

УЛАН-БАТАР. Сур'ёзны бар'ер перад спекулянтамі «вогненнай вадой» з СНД пастаўлены Манголіяй на дзяржаўнай граніцы з былым СССР. Відаць, частыя звесткі пра масавыя атручэнні спіртнымі напіткамі няпэўнай якасці ў нядаўна яшчэ саюзных рэспубліках устрывожылі не толькі жыхароў гэтай краіны.

Урад Манголіі на чарговым сваім пасяджэнні прыняў рашэнне ўстанавіць жорсткі кантроль на ўвоз у краіну з-за рубяжа алкагольнага зелля, піша газета «Ардын Эрх». У адпаведнасці з ім мангольскім мытнікам дадзена строгае ўказанне не прапускаць праз граніцу — не толькі паўночную — віна-гарэлачныя вырабы, якія не адпавядаюць агульнапрынятым стандартам. У апошні час у Манголіі адзначаны выпадкі атручэння спіртнымі напіткамі, завезенымі з сумежных дзяржаў.

БАЗАР, А НЕ МЫТНЯ

Закон аб бязвізавым пераходзе граніцы Малдовы з Румыніяй, не падмацаваны матэрыяльнай базай, стварыў на мытнях некантралюемую абстаноўку.

Напрыклад, на Джурджулешцкім мытным пункце няма элементарных бытавых умоў, рэжымнай зоны, тэхнічных сродкаў кантролю. У выхадныя дні прыгранічная тэрыторыя ператвараецца ў элементарны базар, дзе можна купіць усё — ад старых шкарпэтак да вострадэфіцытных тавараў.

Фота А. СІМАНОЎСКАГА.

МОГІЛКІ НА РАСПРОДАЖ

ВАРШАВА. Пры пераходзе да рынку магчымыя ўсялякія здзелкі, нават... гандаль могілкамі. Так, напрыклад, здарылася ў польскім горадзе Лодзь.

Мясцовыя камунальныя службы, атрымліваючы з гарадскога бюджэту сродкі, якіх яўна не хапае, цалкам збанкрутавалі. Органы самакіравання Лодзі прынялі рашэнне аб іх ліквідацыі.

Аднак на ўвесь рост паўстала праблема, што рабіць з гарадскімі могілкамі, свяшчэнным для ўсіх палякаў месцам. У гэтым годзе ў бюджэце горада на ўтрыманне месц вечнага спакою быў выдзелены ўсяго 1 млрд. злотых (каля 95 тыс. долараў ЗША. — Заўвага кар.), а патрэбна ў тры разы больш. Тады кіраўнікам горада і прыйшла ў галаву думка правесці аўкцыён па распродажу прыватным фірмам і фізічным асобам права распараджацца мясцовымі могілкамі.

ПАКАРАННЕ ЗА ПЛЁТКІ

НІКАСІЯ. Паліцэйскія, прыбыўшыя па выкліку ў пасёлак Аўрора на паўднёвым узбярэжжы Кіпра, сталі сведкамі незвычайнага спосабу барацьбы з плёткамі. За аўтамашынай, якая павольна рухалася па вуліцы пасёлка, ішоў на вяроўцы звязаны па руках саліддны дзядзька, які час ад часу гучна крычаў: «Я 22 гады гаварыў няпраўду». Яго энтузіязм падаграваўся двума «змагарамі за праўду», якія ішлі побач і давалі яму зрэдку выспятка.

Пры разборы ў паліцэйскім участку «змагары» заявілі, што доўгае цярпенне жыхароў пасёлка скончылася, і яны вырашылі такім чынам прымусіць замаўчаць аматараў распаўсюджваць плёткі пра чужых жонак.

По матэрыялах інфармацыйных агенцтваў і друку.

НА ДВОР'Е

18 сакавіка

Сёння ўдзень па рэспубліцы пераменная воблачнасць, пераважна без ападкаў, раніцай слабы туман. Тэмпература паветра ў Віцебску і Магілёве — 2—4, Гомелі, Мінску і Гродна — 3—5, Брэсце — 4—6 градусаў цяпла.

У наступныя двое сутак істотных ападкаў не чакаецца. Тэмпература паветра ўначы 3—8 градусаў марозу, удзень — 2—7 цяпла.

Л. САНКЕВІЧ, інжынер-сіноптык.

ДВА ЎРАДЖАІ... БУЛЬБЫ

Прачытаўшы загаловак, многія пакруцяць пальцам ля скроні: маўляў, не ўсе дома ў чалавека. Тут бы хоць адзін добры!

І усё ж не будзем спяшацца. Пагадзім, ці магчыма такое наогул. Аказваецца, магчыма, бо ад ухода ў да копкі некаторым сартам бульбы (ранняя і сярэднаранняя) патрэбна ад 85 да 110 сутак. Дастаткова і спрыяльных цёплых дзён. З красавіка па кастрычнік іх 180! А калі «прыхапіць» дадаткова месяц, вырошчваючы расаду? Рабочы перыяд адразу павялічваецца да 210 дзён! Пра гэта варта падумаць тым дачнікам, дзе агарод, як кажуць, жаба пераскочыць.

Добрая глеба, высокая агратэхніка з прымяненнем беларуска-галандскага метаду, уменне прарошчванне, дбайны догляд, спалучэнне спрыяльных умоў — вось тыя «кіты», якія дазволяць двойчы садзіць і, зразумела, капаць бульбу.

НАЙПЕРШ АБ САРТАХ. Цяпер іх дастаткова: народны «сінявочка», «адрэта», «дзецкасельскі», «прыгожы-2», «вятка», «белая ноч» і іншыя. Рэкамендуем «адрэту». Гэта сорт селекцыянераў былой ГДР. Ён ураджайны. Пад адным кустом 12 і больш клубняў, як кажуць, «адзін у адзін». Клубень круглаваты, жаўтаваты на зрэзе. Кожная бульбіна круглая, нібы мячык. Вочкі маленькія. Расце энергічна. Праз 90 дзён можна і падкопваць. Нават драбязя вельмі смачная, разварыстая.

Звычайна лепшыя экземпляры (велічынёй з курынае яйка) адбіраюць з самых ураджайных кустоў з восені. Калі гэтага не зроблена, можна паправіць справу цяпер. Адабраныя бульбіны ўважліва аглядаем. Адбракуем памятыя, з плямамі, з ранамі і рознымі балячкамі. Тыльным бокам нажа знімем прыліпшую паршу і пакладзём клубні ў адзін ці два рады на акно для азелянення. Прыкладна праз двое-трое сутак пераверням іх. Зрэдку трэба паліваць, каб клубні не вельмі завялі.

Праз тыдзень-паўтара ў вочках з'явіцца зялёныя кропелькі — будучыя карэньчыкі. Калі яны стануць такімі, як на здымку, іх можна класці ў зямлю ў спецыяльныя скрыні з-пад вінаграду. Толькі папярэдне хоць бы на дзве-тры гадзіны змясціце у раствор попелу (літровы слоік на вядро вады, настойваць трое сутак), куды трэба дадаць на 10 літраў 1—5 грамаў меднага купарвасу (яго развядзём у гарачай вадзе). Гэта працэдура неабходная, яна павышае энергію развіцця і засцерагае ад грыбковых захворванняў.

ПРА «ПАСЦЕЛЬ». Яна павінна быць чыстай ад узбуджальнікаў хвароб, умерана вільготнай, рыхлай, утрымліваць дастатковую колькасць элементаў сілкавання. Вельмі добра скрынкі з бульбай накрыць плёнкай і выставіць на сонца (сярэдзіна красавіка). Звычайна за 10 дзён парасткі вытыркнуцца з зямлі.

Поле для бульбы выбіраем сонечнае, добра ўгноенае з восені, роўнае. Калі ўчастак мае схіл, радкі размяшчаем упоперак яго. Гэта неабходна для паліваў і каб ручаі не вынасілі гумус.

Бульба выдатна адчувае сябе і добра набірае моц на супесках і пазолах. Глінiстыя і балотныя глебы патрабуюць значнай колькасці пяску ці абясшчолкаванага плавіння. Угнаенне — перапрэлы гной, кампост, лісцявая зямля. Азотныя, фосфарныя і калійныя ўгнаенні ўносяцца ў прапорцыі 1:1, 2:1,4 выходзячы з дзеючага рэчыва. На асушаных тарфяніках больш даём фосфарных і калійных угнаенняў, бо іх у такой глебе нямнога.

ПРАРОШЧАНЫЯ КЛУБНІ з карэньчыкамі перад пасадкаю падвяргаем другой рэвізіі. Тыя, што маюць ніткападобныя карэньчыкі, ці калі іх зусім няма — выбракоўваем. Моцную, добра развітую расаду разам з камячком зямлі высаджваем у радкі-ямкі. Шырыня такіх радкоў — да 70 сантыметраў. Адлегласць паміж клубнямі 25—30 см. Прысыпаем зямлёй з радка-канаўкі, злёгку абцісняем. Над бульбай павінен быць бугорчык да 5 сантыметраў. Накрываем усё плёнкай. Можна старой, з дзіркамі. Плёнка абароніць расліны ад лёгкіх замаразкаў, якія здараюцца ў канцы красавіка — пачатку мая, а сонечным днём будзе акумуляваць цяплыню.

Як толькі расліны прабʼюць і гэты 5-сантыметровы слой глебы, злёгку пасыпаем попелам, зноў прыгортваем угноенай зямлёй. Цяпер вышыня радка да 10 сантыметраў. Трэцяе і апошняе акучванне «плантацыі» — праз два тыдні, калі расліны закладваюць пупышкі кветак. Вышыня грэбеня дасягне 20—30 сантыметраў. Прыблізна гэта звычайна ў канцы мая.

Перад трэцім акучваннем бульбоўнік апрацоўваем 1-працэнтнай бардоскай сумессю з дабаўленнем мікраэлементаў (у літровым слоіку трое сутак настойваем шклянку попелу, час ад часу перамешваючы; двойчы працэджваем). Праз 10 дзён апрацоўку паўтараем, выкарыстоўваючы хларакіс медзі (40 г. на 10 літраў) ці фундазол (20 г на 10 літраў). Апошні раз дадаём працэджаны настой каравяку (1 літр на вядро) у якасці пазакаранёвай падкормкі.

Бульба гатова да высадкі на расаду.

Калі стаіць сухое надвор'е — паліў у барозны.

Насычаючы барозны, вада злёгку паступае да карэньчыкаў, і столькі ж, колькі ім трэба, набіраюць вагу бульбіны. Пасля такога паліву злёгку падрыхліць.

Усе мерапрыемствы скіраваны на тое, каб зялёны конус быў моцным, раскідзістым і не хварэў.

ПАРАЛЕЛЬНА З ДОГЛЯДАМ высаджаных клубняў у канцы мая новая партыя прарошчанай бульбы (другі ўраджай) закладваецца ў скрыні, закрываецца зямлёй і плёнкай, паліваецца, ставіцца на сонца на расаду.

Зацвітае бульба ў першых чыслах чэрвеня. Яшчэ праз тыдзень яе можна выбарачна падкопваць. 15 чэрвеня зжынаецца ці скошваецца бульбоўнік. 20 чэрвеня — копка. Атрыманы ўраджай да гадзіны прасушваецца і кладзецца ў цёмны, сухі, праветраны падвал.

Участак выраўноўваецца. На ім раскідваецца кампост ці гной, уносіцца мінеральнае ўгнаенне (азот + фосфар + калій — 1:1, 2:1,4). Адразу ж робіцца перакопка. Пяць дзён глеба «адседае». Пасля зноў робім барозны-радкі і зноў высаджваем расаду. Да гэтага часу яна якраз «праклюнулася» дружным зялёным аксамітам.

Адну акалічнасць абавязкова трэба ўлічваць у час другой «сяўбы». Калі лета сухое — участак добра паліць і толькі тады перакопваць. У радкі-канаўкі дадаткова ўліць праз сіцечка лейку вады на пагонны метр. Калі клубні пакладзены ў зямлю і крыху прысыпаны, іх зноў паліць з дабаўленнем настою каравяку і попелу. Гэта каб карані «аб'ядналіся» з глебай. А далей — як і раней. Прысыпаць 5-сантыметровым слоем. Праз 10—14 дзён, калі з'явяцца парасткі, яшчэ раз прысыпаць, дадаўшы на пагонны метр два карабкі амафосу і паўшклянкі попелу. Зноў паліваць у барозны.

Праз тыдзень з'ўляецца дружная зялёная рацьь. Яе апрацаваць 1-працэнтнай бардоскай сумессю ці хларакісам медзі. Яшчэ праз 10 дзён апрацыю паўтарыць, дадаўшы рэчывы для пазакаранёвага сілкавання. Міне тыдзень, і час расліны акучыць канчаткова (не пазней канца жніўня). Акучваць толькі пасля моцнага дажджу ці паліву.

10 верасня робіцца апошняя апрацоўка супраць фітафторы і паршы паліхомам. У раствор дадаць працэджаны каравяк (як і ў першым выпадку).

ПАСЛЯ МОЦНЫХ МАРОЗАЎ (невялікія расліны пераносяць даволі стойка) бульбоўнік скасіць, вынесці і закласці ў кампост. Яшчэ праз 10 дзён можна капаць другі ўраджай. Гэта будзе ў канцы верасня — пачатку кастрычніка. Бульба можа і больш паляжаць у зямлі. Але яе абавязкова акучыць торфам, пілавіннем ці травой. Інакш падмерзне. Выкопваючы, адкладзіце на насенне чыстыя клубні з самых ураджайных кустоў. Іх памер, як гаварылася вышэй, з курынае яйка.

Нават пры сярэднім доглядзе, але пры дастатковым сілкаванні (замнога нават перапрэлага гною і мінеральных угнаенняў не на карысць) з 0,5 соткі можна атрымаць 200—300 кг бульбы. «Адрэта» ўмее аддзячыць!

Зялёны госць на... балконе

Ці трэба гаварыць, як важна мець ранняй вясной вітаміннае харчаванне. З зяленіва і булёны смачныя, і салаты, і прыправы.

Многае можа дасягнуць кожны, калі не ленавацца. У доме заўсёды знойдуцца бурачкі, на лузе — карэнішча шчаўя, прадаюцца карані пятрушкі і сельдэрэя.

Пасадзіць усё гэта ў нейкую драўляную скрынку ў зямлю як найшчыльней адзін да аднаго, прысыпаць зямлёй, якую выкарыстоўваем для расады. Неўзабаве яны дадуць «усходы». Нічым падкормліваць не трэба. Толькі паліваць.

У саміх каранях дастаткова «сілы», каб даць разбег парасткам.

Праз месяц ураджай гатоў.

Можна ў скрынкі ці іншыя ёмістасці высяваць кроп, радыску, Праз пяць тыдняў выспеюць і гэтыя прысмакі. Толькі іх ужо падкормліваць абавязкова.

Попел, які бадзёрыць расліны

У пісьмах і званках у рэдакцыю агароднікі пытаюцца, ці можна выкарыстоўваць на ўгнаенне попел, асабліва тарфяны.

Нашы даўнія продкі пачыналі земляробства з выпальвання лесу і хмызняку. Вядома, попел выкарыстоўвалі як надзвычай эфектыўнае ўгнаенне. Ён быццам бадзёрыў расліны, надаваў ім сілу.

Цяпер вучоныя ўстанавілі, што ў гэтым угнаенні ёсць у вялікай колькасці калій і кальцый, шматлікія мікраэлементы — бор, цынк, сера, жалеза, марганец і іншыя. Азоту ж няма. Ён развейваецца з агнём і дымам. Фосфару таксама мала — больш у ліставых парод дрэў (да 6 працэнтаў), менш— у хвойных (да 4-х).

Попел лічыцца калійна-кальцыевым угнаеннем. Гэтых кампанентаў у бярозавых дровах адпаведна 12 і 40 працэнтаў! Таму такое ўгнаенне вельмі эфектыўнае на бульбяных градках, пасадках цыбулі, радочках суніц, парэчак і агрэсту. Да таго ж, ворага раслін — хлору — попел амаль не ўтрымлівае.

Улічваючы вялікую колькасць кальцыю, попел выкарыстоўваецца для вапнавання. Запомнім, што большасць карысных элементаў з яго лёгка вымываецца: увільготнены попел шмат што (калій, мікраэлементы) траціць. Таму попел трэба, трымаць, як і порах, сухім.

Лепш уносіць гэта ўгнаенне вясной. Поўная норма — шклянка на 2 квадратныя метры. Старанна перамешваць з глебай. Але больш карысці выкарыстоўваць лакальна — у радкі, ямкі (да 10 грамаў — прыкладна два запалкавыя карабкі), пад кусты суніц, парэчак, агрэсту, памідораў і цыбулі. Прасеяны попел адпуджвае слізняў ад капусты, абараняе лісточкі радыскі, капусты, бручкі ад блошак.

Тарфяны попел не мае якасцей драўніннага. Самае лепшае ў ім — вапна. Яе бывае да 30 працэнтаў. Таму можна выкарыстаць гэты матэрыял як сродак вапнавання на кіслых глебах.

● **«Другі хлеб» абганяе час**

● **Лепшыя тэрміны для сяўбы раслін на расаду і высадкі яе ў адкрыты грунт**

● **Поспех прыйдзе да руплівых**

● **Паваюем з «нячыстай сілай» садоў — паршой**

«беларускую малінавую»; грушу «любіміца Клапа».

З каварнай хваробай трэба весці настойлівую барацьбу. Па-першае, збіраць і спальваць ці закладваць у кампост лісце. Гэта робяць адразу ж пасля лістападу. Мэтазгодна глыбокай восенню апырскаць лісце 7-працэнтнай мачавінай (700 грамаў на 10 літраў вады).

Але асноўныя мерапрыемствы праводзяцца вясной. Адзін дастаткова апрацаваць суспензіяй калоіднай серы. Норма расходу вадкасці — да вядра на нармальнае сталае дрэва.

З улікам абстаноўкі можна дадаваць растворы мікраэлементаў, мачавіну (у невялікай канцэнтрацыі). Гэта будзе не каранёвая падкормка.

«Сваяк» паршы — кокамікоз — вельмі небяспечны для вішань. Засыхае лісце, цвярдзеюць, пакрываюцца зморшчынамі плады. На дрэве замест сакавітай ягады застаецца толькі костачка. Меры барацьбы з гэтай хваробай тыя ж, што і з паршой. Да цвіцення апрацаваць дрэвы нітрафенам (200—250 грамаў на вядро вады), затым, пасля ападання кветак,— 1-працэнтнай бардоскай вадкасцю. Звычайна гэтага аказваецца дастаткова. Але каб мець поўную гарантыю, апрацоўваюць дрэвы трэці раз. Бяруць 40 грамаў хларакісу медзі, разводзяць у гарачай вадзе, студзяць, фільтруюць праз капронавую панчоху і апрацоўваюць. Трэцяя апрацоўка павінна рабіцца праз сем—дзесяць дзён пасля другой.

Пасля збору ўраджаю вішню абавязкова апрацоўваюць бардоскай сумессю (веснавая канцэнтрацыя). А незадоўга да лістападу — мачавінай (500 грамаў на 10 літраў вады).

Атака на паршу і кокамікоз

Вялікую шкоду нашым прысядзібным і дачным садам наносіць парша. Гэта, бадай, самы злосны вораг садавода. Лісты, пашкоджаныя гэтай хваробай, скручваюцца, адміраюць, заражаючы іншыя. Плады з рознымі адмецінамі трэскаюцца, набываюць ненармальныя формы. У выніку быццам і быў ураджай, і няма яго.

Узбуджальніка хваробы і шукаць не трэба. Ён на мінулагодніх лістах, галінах дрэў, нарастах моху, розным смецці, якое гадамі ляжыць на ўчастку.

Першая атака на расліны (паршой хварэюць не толькі яблыня, але і іншыя дрэвы) пачынаецца, як толькі дрэва зацвітае. Выкідванне зімовых спор (аскаспор) асабліва небяспечнае ў час першых веснавых дажджоў. На працягу доўгага лета дрэвы ўвесь час пад уздзеяннем гэтых «абжор»: парша развіваецца ў некалькіх пакаленнях!

Селекцыянеры і аматары вывелі сарты, якія не надта паддаюцца атакам гэтага ворага. Да такіх дрэў можна аднесці яблыні «уэлсі», «каштэля», «спартан», «бананавае», у некаторай ступені «антонаўку» і

Вось такія незажываючыя раны наносіць парша лістам і пладам яблыні.

раз у два гады апрацоўваюць дрэвы пры плюсавой тэмпературы растворам нітрафену (300 грамаў на 10 літраў). Гэтую апрацоўку называюць асноўнай, бо знішчаюцца іншыя грыбковыя споры і нават лічынкі розных шкоднікаў. Апрацыю праводзяць па пупышках, якія яшчэ не пайшлі ў рост.

Пасля на працягу вегетацыі робяць яшчэ да трох атак на паршу. У асноўным выкарыстоўваюць бардоскую вадкасць і яе заменнік — хларакіс медзі.

Адразу пасля цвіцення дрэвы апрацаваць 1-працэнтнай бардоскай вадкасцю — так званая блакітная апрацоўка (100 грамаў меднага купарвасу і 150 грамаў вапны на 10 літраў вады). Можна выкарыстоўваць і хларакіс медзі (30 грамаў на 10 л). Трэці раз, звычайна праз 15—20 дзён

«Узрост» расады. Які самы рацыянальны?

Шмат існуе меркаванняў пра перыяды развіцця расады. Але абавязкова ўсіх цікавіць, калі можна ўладкоўваць яе на пастаяннае месца, дзе вырошчваць — дома ці ў парніку, які тэрмін і г. д. Табліца, якую мы прыводзім побач, дасць адказы на ўсе пытанні.

Заўважым адразу, што гэта не катэгарычнае ўказанне: так рабіце і кропка! Могуць існаваць і іншыя меркі. Тут прыведзены сярэднія тэрміны для рэспублікі. Для поўначы яны могуць быць раннімі, а для поўдня — запозненымі. Асабліва сёлета, калі вясна, здаецца, абганяе нават мары.

Культура	Узрост ад ускходаў да пасадкі, дзён	Месца вырошчвання	Тэрмін высадкі расады ў грунт	Плошча сілкавання расады, см
Сельдэрэй	75—80	пакой	15—20.V	5×5
Цыбуля-чарнушка	60—65	—«—	5—10.V	скрынка
Капуста ранняя				
белакачанная і каляровая	45—55	—«—	25.IV—5.V	—«—
сярэдняспелая	35—40	расаднік	25.V—5.VI	скрынка
позняя	35—40	—«—	5—25.V	—«—
Памідоры раннія, баклажаны (пад плёнку)	60—65	пакой	15—20.V	10×10
Памідоры для пасадкі без укрыцця	55—60	—«—	25.V—10.VI	12×12
Перац	60—65	—«—	—«—	8×8
Агуркі для пасадкі без укрыцця	25—30	пакой	10—12.VI	10×10
Агуркі для пасадкі пад плёнку	21—25	пакой ці парнік	15—20.V	12×12
Кабачкі	25—30	пакой	15—25.V	12×12
Патысоны	—«—	—«—	—«—	8×8
Гарбузы	—«—	—«—	—«—	12×12

Матэрыялы выпуску падрыхтаваў да друку Мікалай ЧАХОЎСКІ (тэлефон 32-41-92).

ШАХМАТЫ

Пад рэдакцыяй майстра спорту У. Сычова

ПЕРШЫ КВАРТАЛЬНЫ КОНКУРС РАШЭННЯЎ

Заданне № 5

Белыя: Крb1, Ле2, Ле4, п. d3 (4).

Чорныя: Крс3 (1).

Мат за 3 хады.

Заданне № 6

Белыя: Крd6, Фс1, Ке5 (3).

Чорныя: Кре4, пп. d4, f5 (3).

Мат за 3 хады.

ПАСПРАБУЙЦЕ СВАЕ СІЛЫ

МП «ДІСА» і рэспубліканская камісія па шахматнай кампазіцыі аб'явілі конкурс складання і рашэнняў кампазіцый.

Конкурс праводзіцца ў наступных раздзелах: трохходоўкі, шматходоўкі, эцюды, задачы на кааператыўны мат за 3 хады, задачы на зваротны мат за 3 хады.

Конкурс ананімны. Арбітры незалежна адзін ад аднаго будуць даваць ацэнку па 15-бальнай шкале. Конкурс гасразліковы. Уступны ўзнос за адзін твор 40 рублёў. У кожным раздзеле: 1-ы прыз 30 працэнтаў прызавога фонду, 2-гі прыз — 20 і 3-ці — 15 працэнтаў, ганаровыя і пахвальныя водгукі.

Прызавы фонд складае 50 працэнтаў ад сумы ўступных узносаў. Па жаданню пераможцаў яны могуць быць узнагароджаны памятнымі падарункамі.

Творы ў 6-ці экземплярах (5 з якіх абязлічаны) на дыяграмах з поўным рашэннем трэба пасылаць заказным пісьмом на адрас: 220600, Мінск, Прывакзальная плошча, гасцініца «Экспрэс», МП «ДІСА». Конкурс складання. Разам з творамі ў канверт трэба пакласці квітанцыю аб паштовым пераводзе ўступнага ўзносу на разліковы рахунак 2345074 у камерцыйны банк «Беларусь» МФО 153001/795. Конкурс складання.

Для конкурсу рашэнняў будзе прапанавана 18 заданняў (па тры пазіцыі кожнага жанру). За правільнае і поўнае рашэнне кожнага задання ўдзельнік атрымлівае 5 ачкоў. У адказах дастаткова ўказаць адно рашэнне, незалежна ад таго, з'ўляецца яно аўтарскім ці пабочным. Дадатковыя ачкі за ўказанне другога рашэння або дуаляў налічвацца не будуць. У адказах трэба прывесці: на двухходоўкі толькі ўступны ход; на трох-, шматходовыя задачы — уступны ход, пагрозу, абарону ад пагрозы і адказы на іх, пры цугцвангу — усе варыянты рашэнняў; у эцюдах — аўтарскую гульню; у задачах на кааператыўны і зваротны мат усе варыянты рашэння, уключаючы і матуючы ход.

Конкурс камерцыйны. Арганізацыйны ўзнос — 30 рублёў. Прызавы фонд — 50 працэнтаў ад сумы ўзносу. Пераможцы выяўляюцца па суме набраных ачкоў. Пяць пераможцаў узнагароджваюцца грашовымі прызамі. Вынікі конкурсу будуць апублікаваны. Кожны ўдзельнік атрымае аналіз рашэнняў.

Для ўдзелу ў конкурсе трэба пасылаць на вышэйуказаны адрас заказным пісьмом чысты канверт з хатнім адрасам, заяву з указаннем разраду па шахматах і ўзросту і квітанцыю аб паштовым пераводзе на ўказаны разліковы рахунак.

Тэрмін прысылкі заяў для рашальнікаў — 1 красавіка г.г.

Шаленства

Узбуджальнік гэтай заразнай хваробы (вірус) перадаецца чалавеку ад хворых сабак, катоў, дзікіх жывёл праз укусы. «Усплывае» хвароба праз 15 дзён ці тры месяцы пасля ўкусаў.

ПРЫКМЕТЫ. Хвароба пачынаецца з млоснасці, расстройства сну. Потым з'яўляюцца сутаргі мышцаў, глоткі, калі хворы бачыць ваду і спрабуе глытнуць яе. Развіваюцца сутаргі дыхальных мышцаў, у выніку расстройваецца дыханне. Найменшае раздражненне (святло, шум, скразняк) нярэдка правакуе агульныя сутаргі.

Выгляд вады ці адна думка пра піццё выклікае хваравіты спазм мышцаў глоткі, і хворы не можа напіцца, хоць зведвае смагу. Голас становіцца сіплы, вельмі моцна выдзяляецца сліна. Хворы трызніць, у яго пачынаюцца галюцынацыі. У стане трызнення ён імкнецца ўцячы.

Свядомасць у хворага звычайна не парушана, і ён пазбягае наносіць шкоду людзям. У разгар хваробы часта развіваюцца паралічы і парэзы канечнасцей. Перад смерцю іншы раз рэзка павышаецца тэмпература цела, адзначаецца псіхаматорная ўзбуджанасць, не хапае паветра. Выздараўлення не бывае. Смерць надыходзіць раптоўна, без агоніі.

АКАЗАННЕ ДАПАМОГІ. Старайцеся неадкладна выклікаць урача. Да прыезду «хуткай дапамогі» трэба ізаляваць хворага, зацямніць пакой, у якім ён ляжыць, стварыць цішыню. Сачыце, каб не было скразнякоў. Калі ўзнікла псіхаматорнае ўзбуджэнне, утрымлівайце хворага, старайцеся не крычаць на яго.

Т. ФАМІНА,
кандыдат медыцынскіх навук.
г. Мінск.

18 сакавіка

Беларускае тэлебачанне

16.05. «Людзі на балоце. Палеская хроніка». 6-я серыя «Калядныя маразы».
17.15. «Полацкі сшытак». Беларуская старажытная музыка.
17.35. Дак. фільм «Свабода — ваша існасць» (ФРГ). 1-я серыя.
19.00. Панарама.
19.25. Абласныя навіны (Гомель).
19.35. Наш каментарый. «А ў Кіеве — дзядзька...»
19.40. Роднае слова.
20.25. Калыханка.
20.45. Гандаль-дайджэст.
21.00. «Трэці анёл затрубіў...» Фільм-прытча.
21.25. Творы Чайкоўскага і Рахманінава спявае А. Саўчанка.
21.50. Мультфільм для дарослых «Дамавікі, ці Сон у летнюю ноч».
22.00. На сесіі Вярхоўнага Савета Беларусі.
23.30. НІКа.

І канал. Астанкіна

16.00. Фільм—дзецям. «Васьміногі з другога паверха». 2-я серыя.
17.00. Навіны.
17.20. Ступень да Парнаса.
17.40. Максіма.
18.10. Маст. фільм «ЭСД» (Польшча).
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.35. Па той бок рампы. Барыс Андрэеў.
21.35. «Гары, гары, мая зорка».
22.25. Канцэрт.
23.00. Навіны.
23.25. Кікбоксінг.

Канал «Расія»

17.00. Тэлеагляд «Далёкі Усход».
17.45. Вольны час. «Дамашні клуб».
18.00. Крымінальныя весткі.
18.15. «Голас Азіі». Міжнародны конкурс.
18.40. Эканом.
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. «Няма такой партыі». У перадачы ўдзельнічаюць Ю. Манаенкаў, К. Лубенчанка, Ю. Бурдзін.
20.25. Тварам да Расіі.
20.40. М. Мітуа. «Акампаніятар». Тэлеспектакль.
21.05. На сесіі ВС Расіі.
21.40. Футбол. Кубак еўрапейскіх чэмпіёнаў. «Барселона» (Іспанія) — «Дынама» (Кіеў). Трансляцыя з Барселоны. У перапынку — Весткі.
23.35. Адзін на адзін пры сведках. Маша Распуціна.

19 сакавіка

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «Анёл-ахоўнік». Маст. фільм.
15.20. «Людзі на балоце. Палеская хроніка». 7-я серыя «Дні надзей».
16.25. Выяўленчае мастацтва. 7-ы клас.
16.55. Для школьнікаў. Арыенцір.
17.40. «Свабода — ваша існасць» (ФРГ). 2-я серыя.
19.00. Панарама.
19.25. Абласныя навіны (Гродна).
19.35. Зачытайце маё пісьмо...
19.40. Прафсаюзы: праблемы, каментарыі.
20.00. Вакальныя творы Анатоля Багатырова.
20.25. Калыханка.
20.45. Тыдзень беларускага ўрада.
21.00. Творчае маладзёжнае аб'яднанне «Крок» прадстаўляе...
21.15. «Тэатральныя гісторыі». Маст. фільм.
22.00. На сесіі Вярхоўнага Савета Беларусі.
23.30. НІКа.

І канал. Астанкіна

5.00. Раніца.
7.35. «Бачо едзе да бабулі», «Дзяўчынка і Залатагрывы». Мультфільмы.
8.00. «Васьміногі з другога паверха». 2-я серыя.
9.00. Дак. фільм «Не забудзе мяне мой сад».
9.40. Па той бок рампы. Барыс Андрэеў.
10.40. Іграе Л. Уласенка (фартэпіяна).
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.25. Ступені.
12.05. У свеце жывёл (з сурдаперакладам).
12.50. Іграе Дзяржаўны духавы аркестр Расіі.
13.15. Тэлемікст.
14.00. Навіны.
14.25. Падарунак меламану.
14.55. «Адна нядзеля». Маст. фільм.
16.00. Дзіцячая гадзіна. «Кукурык і кампанія» (Кіеў).
17.00. Навіны.
17.20. Тхэквандо. Матч СНД — Англія — Карэя.
17.35. ...Да 16 і старэйшым.
18.20. Хакей. Чэмпіянат СНД. Паўфінал. У перапынку — «Добрай ночы, малышы!»
20.00. Навіны.
20.40. Тэма.
21.25. Рэйсам 007. «Руская тайна карэйскага «Боінга-747».
21.45. «Запрашэнне да музыкі».
23.00. Навіны.
23.25. «Дамашняя музыка». Маст. фільм з серыі «Дэрык» (Германія).

Канал «Расія»

7.20. Іспанская мова. 1-ы год навучання.
7.50. Вольны час. «Увага, здымаю!»
8.05. Іспанская мова. 2-гі год навучання.
8.35. Дзіцячая гадзіна (з урокам англійскай мовы).
9.35. Футбол. Кубак еўрапейскіх чэмпіёнаў. «Барселона» (Іспанія) — «Дынама» (Кіеў).
11.15. «Прабач». Маст. фільм.
12.40. «Парады пчалярам».
13.00. Весткі.
15.00. ТэлеЭКА.
15.30. «Свята».
16.00. Адкрыты свет.
16.45. Т. Ін. Ка.
17.00. Чэмпіянат свету і Кубак свету па біятлону.
17.55. Парламенцкі веснік.
18.10. Абмяркоўваем праект Канстытуцыі Расіі.
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. Спецыяльны камерцыйны веснік.
19.40. Сны пра Ізраіль. «Мы — ізраільцяне». Фільм 3-ці.
20.20. На сесіі ВС Расійскай Федэрацыі.
20.55. Пятае кола.
22.00. Весткі.
22.25. Пятае кола. Працяг.
23.10. «Месца сустрэчы — Зазяркалле». Забаўляльная праграма.

Галоўны рэдактар У. Б. НАРКЕВІЧ.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь, калектыў рэдакцыі газеты «Звязда».

НАШ АДРАС: 220041, гор. Мінск, праспект Ф. Скарыны, 77, рэдакцыя газеты «Звязда».
ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай —32-51-05, аддзела пісьмаў—32-04-52, 32-41-92, навін—32-15-02, даведкі па рэкламе і аб'явах — 32-35-91.

ПА НУМАРУ ДЗЯЖУРЫЛІ: член рэдакцыйнай калегіі Уладзімір Глебан, намеснік адказнага сакратара Яўген Ляхаў, старшы карэктар Ала Сабалеўская.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаваннем рэдакцыі.
Рэдакцыя пакідае за сабой права не ўступаць у перапіску з чытачамі.

Друкарня выдавецтва «Беларусь» Дом друку. Тыраж 81.784. Індэкс 63.850. Зак. № 56. Выходзіць 250 разоў на год. Нумар падпісаны ў 21.05.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12